

De speelse opstap naar de basisschool

Pedagogisch beleidsplan van de Stichting Peuterspeelzalen Gemeente
Hellendoorn (SPGH)

Jeannet Hegeman- van der Zwan
Status: bijgewerkt maart 2018
Archief: Map I1
(Interne beleidsplannen/ pedagogisch beleidsplan)

Illustraties zijn verzorgd door Lidy v.d. Velde

Informatie over de Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn (SPGH)

De Peuterspeelzaal is een voorziening voor kinderen van 2 tot 4 jaar en legt een belangrijke basis voor de verdere ontwikkeling van het kind.

Alle 11 peuterspeelzalen van de SPGH zijn in het LRKP geregistreerd. Aan de strikte normen op het gebied van hygiëne en veiligheid zoals die omschreven staan in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen wordt voldaan.

De peuters komen in principe twee dagdelen per week in een gezellige groep met vaste vriendjes en vriendinnetjes onder begeleiding van twee deskundige en enthousiaste peuterspeelzaalleidsters. Peuters kunnen worden aangemeld wanneer ze 18 maanden zijn geworden.

U kunt bij de SPGH om nadere inlichtingen vragen.

NB. Wanneer er in dit plan gesproken wordt over ouders bedoelen we daar ook verzorger(s) mee en wanneer er over hij gesproken wordt bedoelen wij ook zij. Waar peuterspeelzaal staat bedoelen wij ook Kinderdagverblijf.

Adres:

SPGH
Constantijnstraat 32a
7442 ME Nijverdal

Tel. 0548 – 638815
E-mail : j.waterink@spghnijverdal.nl
Website: www.spghnijverdal.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Deel 1 Pedagogisch beleid: Hoe gaan de peuterspeelzalen van de SPGH om met de kinderen?	
Hoofdstuk 1: Doelstelling van de peuterspeelzaal: 'Het kind centraal'	
1.1 Wat is een peuterspeelzaal/ visie peuterspeelzaalwerk	6
1.2 Doelstelling van de Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn	7
1.3 Functie voor het kind	7
1.4 Functie voor de ouder	8
1.5 Functie voor de maatschappij	8
Hoofdstuk 2: Visie op de ontwikkeling en opvoeding van kinderen	
2.1 De peuterleeftijd	9
2.2 Visie op de ontwikkeling van kinderen	10
2.3 Visie op de opvoeding van kinderen	10
2.4 Pedagogisch klimaat	10
2.5 Pedagogische uitgangspunten	11
2.6 Pedagogische middelen	
Hoofdstuk 3: Pedagogische uitgangspunten in de praktijk	
3.1 Het bieden van veiligheid en vertrouwen	12
3.2 Respect voor de eigenheid van elk afzonderlijk kind	13
3.3 Het kind voeden met een gevoel van eigenwaarde	13
3.4 Het ontwikkelen van sociaal gevoel/sociale vaardigheden	13
3.5 Kinderen leren omgaan met waarden en normen	13
3.6 Kinderen stimuleren en begeleiden	13
3.7 Kinderen stimuleren tot zelfredzaamheid/zelfstandigheid	13
3.8 Het versterken van de innerlijke weerbaarheid	14
3.9 Kinderen stimuleren in het ontdekken van hun eigen mogelijkheden	14
3.10 Kinderen helpen bij het hanteren van emoties	14
3.11 Kinderen bewust maken van hun eigen gedrag	14
Hoofdstuk 4: De verschillende ontwikkelingsgebieden en hoe die gestimuleerd worden	
4.1 Belang van spelen voor de ontwikkeling van kinderen	15
De invloed van de ruimte	15
De houding van de peuterspeelzaalleidster	15
Competentie vergrotend werken	16
4.2 De zeven ontwikkelingsgebieden	
1. De sociaal-emotionele ontwikkeling	17
2. De spraak-en taalontwikkeling	17
3. De ontwikkeling van de zelfstandigheid/zelfredzaamheid	18
4. De cognitieve (verstandelijke) ontwikkeling	18
5. De ontwikkeling van de motoriek	18
6. De zintuiglijke ontwikkeling	18
7. De ontwikkeling van de creativiteit	19
4.3 De doorgaande ontwikkelingslijn	19

Hoofdstuk 5: Algemene zaken	
5.1	Dagindeling 20
5.2	Groepssamenstelling 20
5.3	Groepsgrootte
5.4	Vierogenprincipe 20
5.5	Plaatsingsbeleid 20
5.6	Wennen en afscheid nemen 21
5.7	Opvangtijden 21
5.8	Stagiaires 21
5.9	Uitstapjes 21
Hoofdstuk 6: Intercultureel werken	
6.1	Intercultureel werken 22
6.2	Intercultureel werken binnen de peuterspeelzaal 22
Hoofdstuk 7: Kinderen met een beperking	23
Hoofdstuk 8: Het vroegtijdig onderkennen van ontwikkeling- en gedragsproblemen (VTO)	
8.1	Het ene kind is het ander niet 24
8.2	Kinderen die opvallen 24
8.3	Het belang van vroegtijdig signaleren van ontwikkeling- of gedragsproblemen (VTO) 25
8.4	VVE piramide 26
Hoofdstuk 9: Samenwerking met het lokale werkveld	
9.1	Samenwerking met andere instellingen 27
Deel 2 Ouderbeleid:	
Hoe vinden de contacten met ouders plaats?	
Hoofdstuk 10: 'Samen opvoeden'	
10.1	Het belang van een goede samenwerking tussen ouders en peuterspeelzaalleidsters 28
10.2	Contactmomenten tussen ouders en peuterspeelzaalleidster 28
10.3	Kinderen met allergie en/of medicijngebruik
10.4	Regels rondom privacy 28
10.5	Informatie aan ouders 29
10.6	Oudercommissie 30
10.7	Klachtencommissie 30
Bijlagen:	
Bijlage 1: VTO-protocol	
Bijlage 2: Vuistregels voor gesprekken met ouders	

Inleiding

Kernfuncties van de peuterspeelzaal zijn **spelen, leren en ontmoeten**. De peuterspeelzaal stimuleert de brede ontwikkeling van kinderen spelenderwijs en biedt een goede voorbereiding op de basisschool.

Via vrije en gerichte activiteiten wordt de ontwikkeling van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden gevolgd en gestimuleerd. Kinderen die de peuterspeelzaal bezoeken hebben daar profijt van bij hun verdere leven en leertraject.

Binnen een pedagogisch beleidsplan wordt het opvoedkundig handelen binnen de muren van de peuterspeelzaal beschreven. De praktijk wordt daarmee niet alleen zichtbaar maar ook toetsbaar. Dit past binnen de huidige professionalisering van het peuterspeelzaalwerk.

De peuterspeelzaal heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een professionele werksoort. Dit uit zich bijvoorbeeld in: hogere opleidingseisen voor het personeel, betere betaling, twee peuterspeelzaalleidsters per groep, plaats van de peuterspeelzaal binnen het lokaal jeugdbeleid, gerichte achterstandsbestrijding, samenwerking met basisonderwijs en andere voorzieningen voor kinderen en ouders, meer leidinggevend kader en pedagogische vernieuwing. Binnen de sector is men bezig met kwaliteitsbewaking en herbezinning op de kernfuncties.

Dit laatste is nodig omdat peuterspeelzalen in toenemende mate worden geconfronteerd met verwachtingen van buitenaf. Steeds meer functies worden neergelegd bij de instellingen. Zo worden peuterspeelzalen steeds vaker gezien als hét instrument om achterstanden bij kinderen te signaleren en te beperken.

Gemeenten willen graag dat de peuterspeelzalen met gerichte stimuleringsprogramma's gaan werken en dat er meer samenwerking plaatsvindt met het basisonderwijs. Een doorlopende ontwikkelingslijn wordt steeds meer onderkend door de netwerkpartners waarbij de overdracht van peuterspeelzaal naar basisonderwijs een belangrijke plaats inneemt. Doormiddel van een overdrachtsformulier en/of een mondelinge overdracht heeft de informatie overdracht vorm gekregen wat altijd in overleg gebeurt met de ouder(s)/verzorger(s). Vroegtijdige signalering van gedrag- en ontwikkelingsproblemen ziet men als belangrijke functie van de peuterspeelzaal. Momenteel hebben we 5 'piramidegroepen' waarbij kinderen een extra stimulans in hun ontwikkeling krijgen. Zij gaan 4 dagdelen naar de peuterspeelzaal met verlengde speeltijd. De extra kosten die hieraan verbonden zijn worden gesubsidieerd door de gemeente. De consultatie-arts geeft hiervoor een verwijzing af. U leest hier meer over op pagina 28.

Dit plan beschrijft wat de peuterspeelzaal op dit moment al biedt aan kinderen. Een aantal van bovenstaande functies worden impliciet al uitgeoefend.

Er wordt gesignaleerd door peuterspeelzaalleidsters, kinderen die problemen hebben in hun ontwikkeling worden extra gestimuleerd d.m.v. het piramideproject en er wordt samengewerkt met andere instellingen.

Het plan maakt duidelijk wat ouder(s)/verzorger(s), de gemeente, het basisonderwijs en andere samenwerkingspartners op dit moment kunnen verwachten van de peuterspeelzaal.

Dit beleidsplan is opgedeeld in een deel over het omgaan met kinderen (deel 1) en een deel over contacten met ouders (deel 2).

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de visie en pedagogische doelstelling van de peuterspeelzaal. Belangrijkste kenmerk van de peuterspeelzaal is, dat het kind centraal staat. In hoofdstuk 2 komen de ontwikkelingsgebieden en opvoeden van kinderen aan bod. In het omgaan met peuters blijkt het steeds de kunst een balans te zoeken tussen 'ruimte bieden' en 'grenzen stellen'. In hoofdstuk 3 worden de gehanteerde pedagogische uitgangspunten uitgewerkt in de praktijk. Hoofdstuk 4 gaat in op de verschillende ontwikkelingsgebieden en hoe men daaraan werkt binnen de peuterspeelzaal.

Daarna is er in hoofdstuk 5 aandacht voor de algemene zaken, zoals het plaatsingsbeleid, de groepsgrootte en de dagindeling.

In hoofdstuk 6, 7, 8 en 9 wordt aandacht besteed aan enkele specifieke onderwerpen: intercultureel werken, kinderen met een handicap, het vroegtijdig onderkennen van ontwikkelingsstoornissen en samenwerking met andere instellingen.

In deel 2 staan de contacten met ouder(s)/verzorger(s) centraal.

Een goed contact tussen ouder(s)/verzorger(s) en peuterspeelzaalleidsters is essentieel. Centraal daarbij staat het welzijn van het kind.

Deel 1

Pedagogisch beleid.

Hoe gaan de peuterspeelzaalleidsters van de SPGH om met de kinderen?

Hoofdstuk 1:

Visie van de SPGH : 'Het kind centraal'

1.1 Wat is een peuterspeelzaal?

Wat verstaan we onder peuterspeelzaalwerk?

Peuterspeelzaalwerk is een 'ontwikkelingsgerichte, preventieve basisvoorziening' voor kinderen van 2 tot 4 jaar. Het is ontwikkelingsgericht, omdat het stimuleren van een brede ontwikkeling centraal staat. Het is preventief, omdat peuterspeelzaalwerk bijdraagt aan het voorkomen en tijdig signaleren van ontwikkelingsachterstanden en zorgdraagt voor een ononderbroken ontwikkelingslijn. Het is een basisvoorziening, omdat een peuterspeelzaal in gelijke mate voor elk kind toegankelijk moet zijn.

Allereerst kan de peuterspeelzaal worden afgebakend ten opzichte van de opvang in een kinderdagverblijf: een kinderdagverblijf biedt ouders de gelegenheid zich met andere zaken dan met de verzorging van hun kinderen bezig te houden, door deze gedurende één, twee, of meerdere dagdelen van hen over te nemen.

Het peuterspeelwerk heeft deze taak niet, het vangt kinderen niet dagelijks op. Wanneer kinderen vier jaar worden maken ze de overstap naar de eerste groep van het basisonderwijs.

Er zijn geen landelijke regels of richtlijnen, maar de meeste peuters spelen bij de SPGH tweemaal per week een dagdeel in de peuterspeelzaal (gemiddeld 5 uur per week, 2 dagdelen). Er zijn ook peuters die vier dagdelen komen, in programma's die in het kader van de voor- en vroegschoolse educatie (piramide project) ontwikkeld zijn.

De educatieve en pedagogische taken zijn weliswaar belangrijke taken in het peuterspeelwerk, maar dit maakt van een peuterspeelzaal nog geen klaslokaal. De peuterspeelzaal is wél, net zoals de basisschool, een basisvoorziening en streeft naar goede bereikbaarheid voor kinderen uit de directe omgeving. Verder wil de peuterspeelzaal een laagdrempelige voorziening zijn en er wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke deelname van alle kinderen in de bedoelde leeftijdsgroep.

Het peuterspeelzaalwerk verdient het als doel op zich te worden beschouwd. In het geheel aan voorzieningen voor jonge kinderen is dit de plek waar zij leren spelen, waar zij sociaal vaardig worden in de ontmoeting met leeftijdgenootjes, waar zij vast kennismaken met structuren die op de basisschool gewoon zijn, waar ze extra aandacht krijgen als dat nodig is.

Visie peuterspeelzaalwerk:

De 'kernopdracht' van peuterspeelzaalwerk is: "Het creëren van optimale ontwikkelkansen voor alle kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar door het aanbieden van veelzijdige en passende speelmogelijkheden".

De kerntaken die hier uit voortvloeien zijn: ontwikkelingsstimulering, observeren en signaleren en vormgeven van de doorgaande ontwikkelingslijn en bestrijden van (taal)achterstanden. Hiermee richten peuterspeelzalen zich behalve op de kinderen zelf ook op de ouders van die kinderen, voor uitwisseling van informatie en voor advies. (opvoedingsondersteuning)

De peuterspeelzaal is een opvoeding- en leefmilieu, naast het gezin en de school, met een eigen functie.

Zij richt zich op kinderen van 2 tot 4 jaar met als basisfunctie het bieden van mogelijkheden tot spelen, ontwikkelen en ontmoeten, gedurende enige dagdelen per week, onder deskundige begeleiding in voor peuters gecreëerde ruimten.

In de peuterspeelzaal staat het kind centraal. Het belang van het kind staat voorop.

Veel ouders kiezen ervoor hun kind naar de peuterspeelzaal te laten gaan omdat:

- kinderen elkaar ontmoeten en leren met elkaar te spelen
- het goed is voor de ontwikkeling van kinderen
- op de peuterspeelzaal andere speelmogelijkheden zijn dan thuis
- ze de aansluiting met de basisschool belangrijk vinden

1.2 Doelstelling van de Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn (SPGH)

- a. Het bevorderen van de ontwikkeling van jonge kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar, door hen in groepsverband samen te brengen, met deskundige begeleiding
- b. Het stimuleren van ouder(s)/verzorger(s) zich actief met de opvoeding bezig te houden
- c. Signalering en doorverwijzing van problemen daar waar sprake is van ontwikkelingsachterstand van jonge kinderen die de peuterspeelzaal bezoeken
- d. Het bevorderen van de deskundigheid van peuterspeelzaalleidsters ten behoeve van bestaande stichtingen en/of andere organisaties in de gemeente Hellendoorn die als overkoepelende organisatie werkzaam zijn
- e. Het bevorderen en uitvoeren van activiteiten, die tot het bereiken van bovengenoemde doelstellingen kunnen leiden
- f. Speelse opstap naar het primair onderwijs

Hiertoe worden door de SPGH de volgende **taken** uitgevoerd:

- het bieden van een veilige stimulerende speelomgeving waar peuters de wereld kunnen ontdekken, zich prettig en geborgen voelen en waar het samen spelen gestimuleerd wordt;
- het begeleiden en bevorderen van de interacties tussen peuters onderling zodat zij leren met elkaar om te gaan en het samen spelen ontwikkeld wordt;
- het ontwikkelen en stimuleren van activiteiten gericht op de verschillende ontwikkelingsgebieden;
- het samenwerken met ouder(s)/verzorger(s);
- ouders de mogelijkheden bieden inzicht te krijgen in hun eigen opvoedingscapaciteiten;
- het observeren, stimuleren, signaleren en preventief handelen;
- samenwerken met andere disciplines.

Binnen de SPGH wordt de volgende **pedagogische doelstelling** gehanteerd:

De peuterspeelzaal wil kinderen een veilige, warme, geborgen, vriendelijke en stimulerende (speel-) omgeving bieden. Er is respect en aandacht voor het eigene van ieder kind en eveneens voor de eigen achtergrond met de daarbij behorende normen en waarden. Er is aandacht voor het proces van willen ontdekken en onderzoeken.

De peuterspeelzaalleidsters verbindt de ervaringen die kinderen opdoen met elkaar waardoor het plezier van kinderen bij het ontdekken van nieuwe dingen versterkt wordt. Zo krijgen ze optimale ontwikkelingskansen aangeboden.

Om deze pedagogische doelstelling te bereiken hanteert de Stichting een aantal pedagogische uitgangspunten ten aanzien van de begeleiding. Die komen in de volgende hoofdstukken aan bod.

De peuterspeelzaal heeft een functie voor het kind, de ouder en de maatschappij.

1.3 Functie voor het kind

Gedurende enige dagdelen per week wordt de peuter materiële verzorging, emotionele ondersteuning en speelmogelijkheden geboden, waardoor het kind optimale kansen heeft om zich te ontplooiën en gewoon leuk kan spelen. In de peutergroep kunnen kinderen in groepsverband met leeftijdsgenootjes onder deskundige begeleiding hun motorische, emotionele, creatieve en sociale vaardigheden ontwikkelen evenals hun waarneming-, taal- en denkvermogen.

Dit geheel moet gezien worden als een verlengstuk van de opvoedingstaak van de ouders.

1.4 Functie voor de ouder

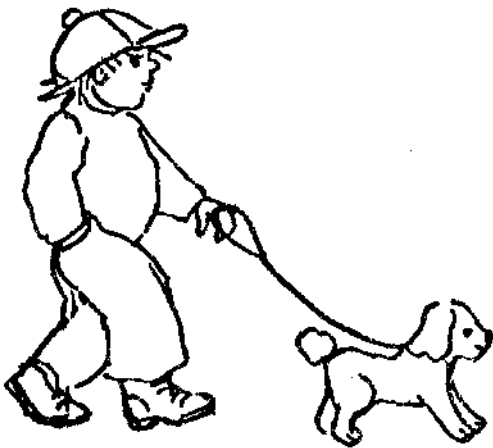
Ouders kunnen, door zowel peuterspeelzaalleidsters als andere ouders, de helpende hand geboden worden meer inzicht te krijgen in hun eigen opvoedingscapaciteiten, zodat zij hun kind zo goed mogelijk kunnen begeleiden in zijn of haar ontwikkeling. (bv. ouders ondervinden steun van elkaar bij het herkennen van problemen)

Peuterspeelzalen zijn laagdrempelige voorzieningen waar ouders en leiding van de peutergroepen gemakkelijk ervaringen uitwisselen over de bezoekende peuters.

Door kleine problemen bespreekbaar te maken kan vaak voorkomen worden dat deze uitgroeien tot grote problemen. Kleine problemen kunnen vaak goed dichtbij huis opgelost worden.

1.5 Functie voor de maatschappij

De peuterspeelzaal stimuleert de ontwikkeling van kinderen, waardoor ze een betere start maken op de basisschool. Ontwikkelingsachterstand, opvoeding- of gedragsproblemen kunnen in een vroeg stadium worden gesignaleerd en in overleg met ouders kan hulp worden geboden of gezocht. Daarmee kunnen problemen op latere leeftijd wellicht voorkomen worden. In de regel geldt: hoe eerder je erbij bent hoe beter.

Hoofdstuk 2: Visie op de ontwikkeling en opvoeding van kinderen: 'Ruimte geven en begrenzen'

2.1 De peuterleeftijd

De peuterperiode is voor veel kinderen en hun opvoeders een intensieve periode.

Op vele fronten maakt het kind een belangrijke ontwikkeling door. Het kind wordt zindelijk en de motorische vaardigheden nemen toe, zowel als het gaat om de grove motoriek (klimmen, klauteren) als de fijne motoriek (knippen, plakken). Opvallend is de ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid: een eigen 'ik'.

Peuters proberen hun eigen grenzen uit en die van de omgeving. Dit leidt soms tot botsingen met die omgeving.

Enkele andere specifieke kenmerken van de peuterleeftijd:

- *Peuterpubertijd*

Emoties kunnen heel heftig zijn in de peuterleeftijd. Een kind van deze leeftijd is nog niet in staat emoties te beheersen en in goede banen te leiden. Als iets niet gaat zoals zij het willen kunnen ze erg driftig worden. Ze kunnen nog moeilijk met frustraties omgaan.

De behoeften van een peuter zijn vaak tegenstrijdig. Aan de ene kant hebben ze behoefte aan ruimte. Ze willen 'groot' zijn, alles zelf doen en wijzen hulp af. Aan de andere kant kunnen ze niet zonder duidelijke grenzen en goedkeuring door volwassenen.

- *'Ontwikkeling van de eigen ik'*

Peuters ontwikkelen een eigen wil en oefenen met macht. Ze willen zelf bepalen wat ze doen. Ze kunnen nog moeilijk rekening houden met de ander. Ook valt het hen moeilijk grenzen te accepteren, die gesteld worden. Peuters kunnen erg koppig zijn.

- *'Grote fantasie'*

Een peuter kan nog geen scheiding aanbrengen tussen fantasie en werkelijkheid. Hierdoor ontstaan angsten die voor volwassenen soms moeilijk te begrijpen zijn. Peuters zijn bang, dat er monsters onder hun bed zitten of dat ze met het badwater in het putje kunnen verdwijnen. Ze kunnen grapjes serieus nemen, zoals 'ik kan je wel opeten...'

- *Grote bewegings- en ontdekkingsdrang*

Peuters willen oefenen met hun toenemende motorische vaardigheden. Veel peuters kunnen moeilijk stilzitten. Peuters worden daarom ook vaak druk genoemd. Kinderen willen alles onderzoeken, overal aanzitten, alles uitproberen. Vaak zien ze geen gevaren.

- *Snel afgeleid*

De spanningsboog is nog maar kort. Er zijn wel grote verschillen tussen de peuters onderling. Een 2½ jarige kan nog maar kort gericht bezig zijn, een bijna 4 jarige over het algemeen al veel langer.

- *Taalexplosie*

In deze periode breidt de woordenschat van kinderen zich enorm uit. Kinderen gaan zinnen maken met twee of drie woorden. Ze begrijpen steeds meer. Het taalbegrip is nog groter dan de actieve woordenschat. Tussen kinderen van dezelfde leeftijd bestaan vaak enorme verschillen.

- *Spelen*

Peuters spelen graag, vaak naast, soms met elkaar. Speelgoed delen is een probleem ('van mij'). Het gedrag van volwassenen wordt nagebootst in het fantasiespel.

Omgang met peuters

Opvoeders moeten een evenwicht zien te vinden tussen ruimte geven en grenzen stellen. Ruimte is nodig om zelfstandig te kunnen worden en zelf ervaringen op te kunnen doen. Het kind moet

zich op een eigen manier kunnen ontwikkelen met vallen en opstaan. Daarnaast heeft de peuter grenzen nodig. Die grenzen moeten het kind beschermen tegen gevaren en teveel indrukken.

2.2 Visie op de ontwikkeling van kinderen

Ieder mens en dus ook elk kind is uniek. Elk kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Een kind is nieuwsgierig en actief.

Bij de geboorte krijgt een kind een aantal eigenschappen en mogelijkheden mee, die in de kiem aanwezig zijn. Of deze aangeboren mogelijkheden ook daadwerkelijk aan het licht komen heeft te maken met het kind zelf en met de omgeving waarin het opgroeit.

Een kind ontwikkelt zich in samenspel met de omgeving. Die omgeving bestaat voor jonge kinderen vooral uit het gezin, waarin het kind opgroeit.

Daarnaast spelen een rol: de familie en vriendenkring, de culturele achtergronden, de buurt, de voorzieningen en de leeftijdsgenootjes.

De omgeving waarin het kind verkeerd kan de ontwikkeling stimuleren of afremmen.

Wil de omgeving het kind positief stimuleren dan moet deze aan een aantal voorwaarden voldoen.

Wat heeft een kind nodig om zich te kunnen ontwikkelen?

- **Vertrouwen in zichzelf en de ander:**

Basisbegrippen in de ontwikkeling zijn: vertrouwen in zichzelf en de ander.

Een jong kind ontwikkelt dit basisvertrouwen door het contact dat het heeft met zijn naaste verzorgers (ouders en andere primaire opvoeders). Een kind ervaart of het volwassenen kan vertrouwen of niet, of zij hem of haar serieus nemen of niet.

De ondersteuning die het kind in de eerste levensjaren ondervindt is van groot belang voor de ontwikkeling van de kennis en vaardigheden die het later in het onderwijs en zijn verdere leven nodig heeft. Als het kind ouder wordt spelen andere volwassenen en leeftijdsgenootjes in toenemende mate een rol.

Ieder kind heeft veel intensieve en positieve sociale contacten met volwassenen nodig.

- **Een veilige, uitdagende en prikkelende omgeving**

Naast de stimulans van de volwassene kan ook de fysieke omgeving kinderen stimuleren.

Peuters hebben een sterke neiging alles te onderzoeken wat hen interesseert.

Veiligheid is van belang om een kind de mogelijkheid te geven zelf op ontdekking te gaan.

- **Ruimte en begrenzing**

Het is belangrijk rekening te houden met de leeftijdsspecifieke kenmerken van peuters en om in te gaan op hun behoeften. Dat betekent aan de ene kant dat de peuter een vaste structuur nodig heeft met duidelijke regels en grenzen. Dat biedt veiligheid als teveel prikkels hen dreigen te overspoelen. Peuters moeten weten waar ze aan toe zijn. De omgeving moet voorspelbaar zijn. Aan de andere kant kan de peuter niet zonder ruimte wil hij zich kunnen ontwikkelen. Het kind heeft ruimte nodig om de eigen mogelijkheden te ontdekken, zaken op een eigen manier op te leren lossen. Hiertussen moet de opvoeder een balans vinden.

De peuterspeelzaal is een opvoeding- en leefmilieu naast het gezin. Kinderen komen daar in contact met andere opvoeders, met andere kinderen, met andere leefregels, met andere normen en waarden, met andere activiteiten, ander speelgoed en andere gebruiken en gewoonten.

2.3 Visie op de opvoeding van kinderen

De opvoeding van kinderen vindt vooral plaats door de ouders (of andere primaire verzorgers).

Daarnaast voeden de peuterspeelzaalleidsters in de peuterspeelzaal ook op. Het grootste deel van hun taak bestaat uit het omgaan met kinderen. Zodra een peuterspeelzaalleidster het gedrag van een kind bewust gaat beïnvloeden is er sprake van opvoeden.

2.5 Pedagogische uitgangspunten

De volgende pedagogische uitgangspunten lopen als een rode draad door de begeleiding van de kinderen.

1. Het bieden van veiligheid en vertrouwen;
2. Respect voor de eigenheid van elk afzonderlijk kind;
3. Het kind voeden met een gevoel van eigenwaarde;
4. Het ontwikkelen van sociaal gevoel/sociale vaardigheden;

5. Kinderen leren omgaan met normen en waarden;
6. Kinderen stimuleren en begeleiden;
7. Het bevorderen van de zelfredzaamheid/zelfstandigheid;
8. Het versterken van de innerlijke weerbaarheid;
9. Kinderen stimuleren in het ontdekken van hun eigen mogelijkheden;
10. Kinderen helpen bij het hanteren van emoties;
11. Kinderen bewust maken van hun eigen gedrag.

Hoe deze pedagogische uitgangspunten vorm krijgen in de praktijk wordt in hoofdstuk 3 uitgewerkt.

2.6 Pedagogische middelen

Daarbij kan de peuterspeelzaalleidster gebruik maken van de volgende middelen:

- haar houding naar de kinderen toe;
- de inrichting en indeling van de ruimte;
- de regels/afspraken;
- de activiteiten;
- de gebruiken/gewoonten;
- de structuur: zoals de dagindeling;
- de andere kinderen;
- overleg met ouder(s)/verzorger(s).

Hoofdstuk 3: Pedagogische uitgangspunten in de praktijk

De pedagogische uitgangspunten gelden als kapstok voor het dagelijkse werk.

Deze vloeien voort uit de pedagogische doelstelling, zoals geformuleerd in hoofdstuk 1.

De peuterspeelzaal wil kinderen een veilige, warme, geborgen, vriendelijke en stimulerende (speel) omgeving bieden. Er is respect en aandacht voor het eigene van ieder kind en eveneens voor de eigen achtergrond met de daarbij behorende normen en waarden. Er is aandacht voor het proces van willen ontdekken en onderzoeken dat de kinderen doormaken.

Door als leiding de ervaringen die kinderen opdoen met elkaar te verbinden wordt bij kinderen het plezier versterkt in het ontdekken van nieuwe dingen. Zo krijgen ze optimale ontwikkelingskansen geboden.

Hieronder werken we de uitgangspunten beknopt uit en illustreren ze regelmatig met praktijkvoorbeelden.

3.1 Het bieden van veiligheid en vertrouwen

De peuterspeelzaalleidsters geven aan, dat hun basisuitgangspunt is dat een kind zich veilig, vertrouwd en geborgen voelt op de speelzaal; dat een kind lekker in zijn vel zit.

Pas als kinderen zich veilig voelen en zich vertrouwd weten durven ze op verkenning uit te gaan.

Kinderen ontlenen een gevoel van veiligheid vooral aan de persoonlijke relatie met een vertrouwde volwassene in hun omgeving. De peuterspeelzaalleidster heeft dus een centrale rol.

Betrokkenheid, openstaan voor het kind, op de juiste manier ingaan op signalen van het kind zijn belangrijke aspecten in de houding van de peuterspeelzaalleidster.

Daarnaast kunnen ook bekende leeftijdsgenootjes een gevoel van veiligheid bevorderen.

Peuterspeelzaalleidsters bouwen een relatie op met de kinderen door:

- Elk kind bij binnenkomst persoonlijk te begroeten;
- Samen met het individuele kind iets te doen: bijvoorbeeld samen een puzzel maken, samen een spelletje doen;
- Persoonlijke aandacht aan het kind (en de ouder(s)/verzorger(s)) te besteden;
- De gevoelens van een kind, zoals verdriet, blijdschap, boosheid, angst serieus te nemen;
- De aandacht evenredig te verdelen over alle kinderen;
- Het kind te helpen als iets niet lukt;
- Het kind te accepteren zoals het is;
- Het positieve in het kind extra te benoemen.

Veiligheid ontstaat ook door duidelijke regels en grenzen te hanteren, door een vaste dagindeling met behulp van de dagritme kaarten, door het werken in kleine groepjes en door de indeling van de ruimte (hoekjes om je terug te trekken en rustig te spelen naast drukke plekken).

3.2 Respect voor de eigenheid van elk afzonderlijk kind

Ieder kind is uniek, heeft een eigen karakter en volgt in zijn eigen tempo een ontwikkelingspatroon. Kinderen verschillen ook in hun behoeften. Het ene kind wil graag getroost worden als het zich pijn heeft gedaan; het andere niet. Sommige kinderen hebben veel behoefte aan contact met de peuterspeelzaalleidster (zitten bijvoorbeeld graag op schoot).

Andere kinderen kunnen moeilijk stilzitten en willen zich uitleven. Sommige kinderen komen zelf moeilijk tot spel en moeten daartoe worden aangemoedigd.

Met deze verschillende behoeften proberen peuterspeelzaalleidsters rekening te houden.

De ruimte moet bijvoorbeeld zo zijn ingericht dat een kind zich uit kan leven zonder iedereen omver te lopen. De activiteiten moeten afwisselend zijn, zodat elke peuter aan zijn trekken komt.

Rekening houden met... betekent niet dat het kind niet tot ander gedrag gestimuleerd wordt. De peuterspeelzaalleidster volgt een kind in de ontwikkeling en zal het kind extra stimuleren als er weinig vooruitgang is op een bepaald ontwikkelingsgebied.

Een kind, dat heel afwachtend en stil is en zelf niet veel contact zoekt, wordt gestimuleerd door de peuterspeelzaalleidster om contact te leggen met haar als volwassene en met andere kinderen.

Ze zal bijvoorbeeld een activiteit met het kind gaan doen en daar gaandeweg een ander kind in proberen te betrekken.

3.3 Het kind voeden met een gevoel van eigenwaarde

Als een kind ervaart dat het iets zelf kan, krijgt het zelfvertrouwen. Als een kind zelfvertrouwen heeft kan het alles beter aan: de basisschool en het verdere leven.

Een kind moet de mogelijkheid krijgen zelf dingen uit te proberen: zelf die puzzel te leggen, zelf die toren te bouwen, zelf conflicten op te lossen.

Dingen doen, die het kind aankan en die lukken, geeft het kind zelfvertrouwen. Een kind vindt het fijn als het waardering krijgt van volwassenen in de vorm van een knipoog, een aai over de bol, een complimentje. Waardering niet alleen voor het resultaat maar ook voor de poging.

Peuterspeelzaalleidsters laten kinderen vaak meehelpen, bijvoorbeeld met het uitdelen van de bekers. De peuters vinden dit een hele eer.

3.4 Het ontwikkelen van sociaal gevoel/sociale vaardigheden

Kinderen moeten de sociale spelregels van de maatschappij nog leren. De peuterspeelzaal is een maatschappij in het klein. Daar doen zich talrijke leersituaties voor, die te maken hebben met sociaal gedrag.

Voorbeeld: Piet rijdt op het rode fietsje dat Roos ook wil. Ze begint eraan te trekken. 'Van mij' roepen beiden. Roos moet nog leren dat je op je beurt moet wachten."

Juist door de aanwezigheid van andere kinderen en het functioneren in een groep, kan een kind oefenen met sociaal gedrag. De peuterspeelzaalleidster maakt gebruik van deze situaties in de groep. Naar aanleiding van bepaalde situaties maakt ze zaken bespreekbaar. Vaak zal ze processen tussen kinderen nog moeten begeleiden, omdat de kinderen er zelf niet uitkomen. Maar eerst wordt gekeken hoe ver de kinderen zelf komen.

De peuterspeelzaalleidster kan groepsprocessen stimuleren door te werken in kleine groepjes en bijvoorbeeld met kinderen een spelletje te doen.

3.5 Kinderen leren omgaan met normen en waarden

1. Bij het overbrengen van normen en waarden hebben we een belangrijke voorbeeldfunctie. Kinderen spiegelen zich immers aan oudere kinderen en volwassenen. In onze dagelijkse manier van omgaan met kinderen zijn we dan ook altijd positief. We stimuleren, begeleiden en ondersteunen. We vermijden negatieve aandacht en richten ons bovenal op wat een kind wel goed doet. Dat gedrag stimuleren we. Daarnaast benadrukken we dat ieder kind, ongeacht de achtergrond, gelijk is en dezelfde aandacht en zorg krijgt. Voor ons is trouwens ook elke ouder en elke medewerker gelijk. Voor iedereen gelden regels gebaseerd op normen en waarden.

We houden ons, in wat we zeggen en in wat we doen, aan de regels die gelden op de peuterspeelzaal. We verwachten van ouders dat zij zich ook aan deze regels houden.

Ook de kinderen hebben met regels te maken. We zorgen er wel voor dat die aansluiten op de leeftijd en ontwikkeling van het kind, dat de regels moet kunnen begrijpen en aanvoelen. Vaak gaat het leren van regels spelenderwijs: 'op je beurt wachten tijdens het drinken of 'even wachten want er zit nu een ander kind op dat fietsje'.

Eén van onze regels is: als we spelen, ruimen we ook samen weer op. We zijn verantwoordelijk voor de ruimte en we houden die samen schoon. Bijvoorbeeld als er met zand gespeeld is, helpen ze mee schoonmaken. Er zijn ook regels voor de hygiëne. Bijvoorbeeld: na een wc-bezoek en voor het drinken/koekje, wassen we de handen.

Ook voor hoe we met elkaar omgaan, zijn er vanzelfsprekende regels: we doen elkaar geen pijn, we pakken geen spullen van elkaar af. We laten elkaar uitpraten, pesten elkaar niet en we respecteren elkaars mening, afkomst en cultuur. We gooien niet met spullen en gaan voorzichtig om met kwetsbare spullen en met planten en dieren. Daarbij leren we de kinderen ook waarom we deze regels hebben en hoe ze problemen op kunnen lossen met woorden.

Als kinderen zich niet houden aan de afspraken en elkaar pijn doen, plagen, pesten etc dan spreken we ze aan op hun gedrag. In eerste instantie kijken wij of kinderen zelf het conflict op kunnen lossen en grijpen niet direct in. Kunnen kinderen het conflict niet oplossen met elkaar dan ondersteunen we ze daarbij. Natuurlijk op het niveau van het kind. Een kind van bijvoorbeeld 2 jaar kan minder goed een

conflict oplossen dan een kind van bijna vier. Kinderen mogen het best oneens zijn met elkaar maar we gebruiken geen geweld en doen elkaar geen pijn.

2. Spelenderwijs en in de dagelijkse omgang met de kinderen proberen wij ze bij te brengen hoe ze kunnen functioneren in het grote geheel, in de groep en in de maatschappij. Dit basisdoel beschouwen we als de kern van de opvoeding.

We laten kinderen kennismaken met grenzen, normen en waarden maar ook met de gebruiken en omgangsvormen in de samenleving. Door middel van met meerdere personen spelen van bijvoorbeeld een gezelschapsspel, kun je het wachten op je beurt oefenen. Ook tijdens de kringmomenten wordt dit veelal geoefend. We leren kinderen speelgoed op te ruimen en hier respectvol mee om te gaan. Ook leren wij kinderen goed (netjes) en duidelijk te vragen wanneer ze iets van een ander gedaan willen hebben. Ze leren om elkaar te helpen en om te zeggen wat ze wel/ niet prettig vinden. Peuterspeelzaalleidsters begeleiden deze processen en geven duidelijk aan wat wel/ niet mag.

3. De gezinnen waaruit de peuters komen hanteren niet altijd dezelfde normen en waarden. De leiding van de speelzaal onderkent en respecteert die verschillen en geeft daarmee een voorbeeldfunctie. 'Anders is niet gek'. Tevens tracht zij kinderen over en weer nieuwsgierig te maken naar het waarom van het anders zijn.

Peuterspeelzaalleidsters dragen normen en waarden onder meer over door het stellen van regels: kinderen mogen elkaar niet slaan, geen spullen afpakken. Er wordt ook meteen een alternatief aangeboden voor bepaald ongewenst gedrag. Kinderen mogen elkaar het speelgoed niet afpakken maar worden gestimuleerd te vragen aan elkaar. Kinderen ervaren ook dat bepaald gedrag niet getolereerd wordt (bijv. bijten of slaan).

3.6 Kinderen stimuleren en begeleiden

Door de peuterspeelzaal kindvriendelijk in te richten en een prettige sfeer te scheppen, ontstaat er voor de peuter een veilige vertrouwde spelomgeving die uitnodigt tot onderzoeken en uitproberen. De leiding speelt hierbij een begeleidende rol, waarin met kennis van zaken materialen en activiteiten worden aangeboden passend bij het niveau en de interessesfeer van het kind. Ze probeert een afwachtende houding aan te nemen: kijken hoe zaken zich ontwikkelen en pas helpen als een kind niet verder kan en hulp nodig heeft.

Sommige kinderen komen moeilijk tot spel of spelen vaak met hetzelfde materiaal. Door af en toe nieuwe materialen neer te zetten worden kinderen uitgenodigd tot onderzoeken en ontdekken.

Peuterspeelzaalleidsters werken met thema's en spelen in op het spelgedrag van de kinderen.

3.7 Kinderen stimuleren tot zelfredzaamheid/zelfstandigheid

Een peuterspeelzaalleidster zal hulp bieden als een kind dit nodig heeft maar wil niet te snel ingrijpen. Vaker kunnen kinderen zelf heel goed problemen oplossen: samen of alleen. De peuterspeelzaalleidster wacht dus in de meeste gevallen even af, houdt de situatie in de gaten.

Door de ruimte kindvriendelijk in te richten en veel materiaal op kindhoogte te zetten kunnen kinderen zich in een aantal gevallen goed redden: zelf handen wassen, zelf een doekje pakken om de tafel schoon te maken, zelf een nieuw vel papier pakken.

Kinderen stimuleren elkaar tot zelfstandigheid: wat de ander kan willen zij ook, zoals hun eigen jasje dichtknopen. Vaak helpen kinderen elkaar en dit wordt gestimuleerd door de peuterspeelzaalleidster.

3.8 Het versterken van de innerlijke weerbaarheid

Door niet meteen in te grijpen in conflictsituaties probeert een peuterspeelzaalleidster een kind te leren voor zichzelf op te komen.

Daan kijkt hulpzoekend naar de peuterspeelzaalleidster als Anika hem iets

afpakt. De peuterspeelzaalleidster knikt naar Daan en zegt: vraag het maar terug aan Anika.

Kinderen leren op de speelzaal dat ze soms moeten wachten tot ze iets kunnen gaan doen wat ze graag willen. Ze leren met frustraties om te gaan.

3.9 Kinderen stimuleren in het ontdekken van hun eigen mogelijkheden

Peuters willen graag zelf alles ontdekken: hun eigen fysieke capaciteiten, de mogelijkheden van de materialen en de omgeving. In de peuterspeelzaal is de ruimte speciaal ingericht voor kinderen en kan er veel geëxperimenteerd worden zonder dat er zaken beschadigd worden: verven met je vinger, verf blazen met een rietje, kleien, spelen met zand en water.

Ook bij het klimmen en klauteren, proberen de peuterspeelzaalleidsters alleen in te grijpen als er onveilige situaties ontstaan. Door de ruimte veiliger te maken door bijvoorbeeld matten neer te leggen kan een kind zich extra uitleven.

3.10 Kinderen helpen bij het hanteren van emoties

Peuters kunnen hun emoties nog niet in goede banen leiden. Ze zijn snel van slag en worden overspoeld door emoties. De peuterspeelzaalleidster helpt de kinderen greep te krijgen op de emoties door ze te benoemen, een kind af te leiden of samen met het kind een oplossing te zoeken. Een peuterspeelzaalleidster helpt een peuter afscheid te leren nemen van de ouder.

3.11 Kinderen bewust maken van hun eigen gedrag

Peuters zijn zich niet altijd bewust van de gevolgen van hun gedrag voor anderen. Door de peuter een spiegel voor te houden en tevens de gevoelens van de peuter te respecteren wordt het kind geholpen zelf inzicht te krijgen in oorzaak en gevolg.

Bepaald gedrag van het kind wordt afgewezen, maar niet het kind zelf.

Hoofdstuk 4:

De verschillende ontwikkelingsgebieden en hoe die gestimuleerd worden

4.1 Belang van spelen voor de ontwikkeling van kinderen

Door middel van spel leren kinderen om te gaan met de wereld om hen heen.

Spel betekent voor kinderen het ontwikkelen van de zintuigen, de motoriek en hun kennis.

Kinderen hebben behoefte aan steeds nieuwe uitdagingen en stimulansen. Ze ontdekken en experimenteren met dingen waardoor ze steeds meer vaardigheden onder de knie krijgen en dingen leren. Kinderen hebben het recht om zelf dingen uit te proberen en hebben recht op waardering voor de pogingen. Het resultaat is niet belangrijk.

De SPGH wil kinderen een ruim en gevarieerd spelaanbod bieden met als uitgangspunt dat via het spelen een bijdrage wordt geleverd aan ontwikkelingsstimulering.

De SPGH is op de hoogte van het feit dat het werken met kinderen in een peuterspeelzaal speciale eisen aan de indeling en inrichting van groepsruimte wordt gesteld.

Een doordachte inrichting ondersteunt de peuterspeelzaalleidsters in het bereiken van hun pedagogische doelen.

De invloed van de ruimte

De ruimte heeft veel invloed op het gedrag en het welbevinden van het kind. Aspecten van ruimte zijn: de indeling, de sfeer (bijv. kleurgebruik) en de gebruikte materialen (hout, textiel, metaal, tapijt).

De inrichting van de ruimte bepaalt voor een groot deel de spelmogelijkheden die kinderen hebben. De inrichting moet aansluiten bij de pedagogische uitgangspunten.

Voor peuters is het belangrijk dat de groepsruimte overzichtelijk is en uitdagend tegelijk. De ruimte moet kinderen stimuleren, zij moeten op hun eigen niveau dingen kunnen uitproberen, ontdekken en onderzoeken.

Er moeten mogelijkheden zijn om alleen te spelen, samen te spelen, rustige activiteiten te doen, je uit te leven, je terug te trekken en groepsactiviteiten

te doen.

Jonge kinderen vinden het prettig om de peuterspeelzaalleidster vanuit alle hoeken te kunnen zien. Dat geeft hen een gevoel van veiligheid en vertrouwen.

Peuterspeelzalen beschikken over een binnen- en een buitenruimte.

Als het weer het toelaat gaan de peuters regelmatig naar buiten. Buiten zijn er andere mogelijkheden om zich uit te leven en met materialen te spelen, die binnen moeilijker te gebruiken zijn, zoals: klimrek, glijbaan, fietsjes, duwkarren, zand en water.

De houding van de peuterspeelzaalleidster

Een peuterspeelzaalleidster heeft kennis van de ontwikkeling van het kind en kan voorwaarden scheppen om het kind optimaal te laten profiteren van de mogelijkheden die een peuterspeelzaal biedt. Zij kan zich verplaatsen in gevoelens en situaties van zeer jonge kinderen. Zij moet situaties kunnen creëren die het kind aanzetten tot ontdekking en verwondering. Zij waardeert het vrije spel als voorwaarde voor een gezonde ontwikkeling en weet hoe zij dit moet bevorderen. Zij heeft oog voor de relaties tussen de kinderen onderling; zij is peuterspeelzaalleidster van een groep en niet alleen van individuele kinderen.

Kinderen leren spelenderwijs. Peuterspeelzaalleidsters moeten over specifieke vaardigheden beschikken om te bereiken dat het spel kwaliteit heeft. Zij creëren de goede voorwaarden om tot spel te komen.

De communicatie over en weer tussen peuterspeelzaalleidster en kind staat daarbij centraal. De peuterspeelzaalleidster biedt op verschillende manieren ondersteuning aan het kind:

- door het emotioneel te ondersteunen (aanmoedigen, prijzen, complimentjes geven)
- door de autonomie van het kind te respecteren (het kind vrij laten om het op de eigen manier te doen en met vallen en opstaan vaardigheden onder de knie te krijgen)
- door structuur te bieden en grenzen te stellen (te zorgen dat het kind niet overspoeld wordt door indrukken)
- door informatie en uitleg te geven (het kind te helpen als het hulp nodig heeft)

Uitgangspunt hierbij is competentie vergrotend werken.

Competentie vergrotend werken

Competentie vergrotend werken betekent: kinderen vaardiger maken, competentier maken. Hierbij kan het gaan om het uitbreiden van vaardigheden van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals lichamelijk of sociaal-emotioneel.

Om kinderen nieuwe vaardigheden te leren worden verschillende technieken gebruikt:

-Feedback geven

-Instrueren

-Voordoan

-Oefenen

Feedback geven:

Een peuterspeelzaalleidster kan door haar reactie aan een kind duidelijk maken welk gedrag wel en welk gedrag niet gewenst is in een bepaalde situatie.

Positieve feedback geven kan in de vorm van: een duim opsteken, een complimentje, een aai over de bol, een knipoog, toelachen en dergelijke. Kinderen vinden het fijn om geprezen te worden door een volwassene. Door veel positieve aandacht te geven wordt een kind ontmoedigd om negatieve aandacht te vragen.

Als een peuterspeelzaalleidster duidelijk maakt dat bepaald gedrag niet toegestaan is, zal ze het kind altijd een alternatief aanreiken (bijvoorbeeld zeggen dat het kind het speelgoed van een ander kind niet af mag pakken, maar kan vragen of het ermee mag spelen).

Instrueren:

Door stapsgewijs te vertellen hoe een vaardigheid moet worden uitgevoerd leert de peuterspeelzaalleidster het kind nieuwe activiteiten aan (bijvoorbeeld een puzzel leggen). De uitleg gebeurt zowel in de hele groep als individueel.

Voordoan:

Uitleg met woorden is soms niet voldoende om kinderen nieuwe vaardigheden aan te leren.

Voordoan maakt het kind vaak meer duidelijk dan een extra mondelinge uitleg.

Ook dit gebeurt zowel in de groep als individueel.

Een peuterspeelzaalleidster heeft een belangrijke voorbeeldfunctie als het gaat om het aanleren van sociaal gedrag. Ze moet het goede voorbeeld geven als het gaat om 'omgaan met elkaar'.

Oefenen:

De peuterspeelzaalleidster weet dat een kind een vaardigheid goed begrepen heeft als de vaardigheid goed wordt uitgevoerd. Maar eerst heeft een kind het nodig om te oefenen met het nieuwe gedrag. Net zoals het kind leert lopen met vallen en opstaan.

De peuterspeelzaalleidster zorgt voor een veilige omgeving waarin het kind ruimte krijgt om te oefenen en waarin het ook fouten mag maken. Regelmatig stimuleert ze het kind om te blijven oefenen als iets niet lukt.

De peuterspeelzaal biedt volop situaties om te oefenen met sociale vaardigheden (bijvoorbeeld tijdens het samen spelen). Af en toe geeft de peuterspeelzaalleidster een seintje om een kind te herinneren aan bepaalde gedragsregels.

Het belang van positieve reacties:

Positief reageren op gewenst gedrag (zowel verbaal als non-verbaal) is belangrijk voor de ontwikkeling van het kind.

In het algemeen wordt dan ook geprobeerd om een kind via positieve reacties zoveel mogelijk te stimuleren in een bepaalde richting. Deze aanpak vergroot het zelfvertrouwen van het kind.

Kinderen die veel geprezen worden gaan positief over zichzelf denken. Het kind leert wat het goed doet en kan zijn eigen mogelijkheden beter inschatten.

Positief reageren, kan in stappen worden ingedeeld:

Stap 1: Maak contact met het kind

Stap 2: Zeg iets positiefs tegen het kind

Stap 3: Zeg het kind precies wat het goed heeft gedaan

Stap 4: Zeg waarom het goed is

Afhankelijk van de situatie kan een kind kort of uitgebreid geprezen worden.

Prijzen is zeer belangrijk voor het individuele kind maar ook sfeerbepalend voor de groep. Negatieve reacties worden zoveel mogelijk voorkomen. Het blijkt in de praktijk ook gemakkelijker een kind gewenst gedrag aan te leren dan ongewenst gedrag af te leren.

4.2 De zeven ontwikkelingsgebieden

De belangrijkste zeven ontwikkelingsgebieden waar we op de peuterspeelzaal veel aandacht voor hebben zijn:

1. De sociaal-emotionele ontwikkeling
2. De spraak- en taalontwikkeling
3. De ontwikkeling van de zelfstandigheid/ zelfredzaamheid
4. De cognitieve (verstandelijke) ontwikkeling
5. De ontwikkeling van de motoriek
6. De zintuiglijke ontwikkeling
7. De ontwikkeling van de creativiteit

1. De sociaal-emotionele ontwikkeling

Een 2 jarige peuter speelt een groot deel van de tijd naast in plaats van mét andere kinderen. Het vergt nog veel moeite om de eigen bedoelingen in het spel op die van de ander af te stemmen. Sociaal contact met andere kinderen vraagt meer van de peuter dan omgaan met alleen materialen. Het kind moet de spelregels in het omgaan met anderen nog leren.

De peuterspeelzaalleidster begeleidt dit proces en maakt gebruik van de sociale situaties die natuurlijkerwijs ontstaan bij het vrije spel. Kinderen leggen heel vaak contact met elkaar zonder woorden te gebruiken. Ze zitten bijvoorbeeld naast elkaar in de poppenhoek en gaandeweg komt hun spel samen. Het ene kind geeft een pop aan het andere kind en samen stoppen ze het in een wieg.

Daarnaast creëert ze sociale situaties: geleid spel, in kleine groepjes werken, gerichte activiteiten, een kind dat moeilijk aansluiting vindt erbij betrekken, samen spelletjes doen, elkaar helpen, taken doen voor de peuterspeelzaalleidster.

Peuters begrijpen elkaar vaak nog niet en snappen niet dat hun gedrag reacties en emoties bij anderen oproept: verdriet, boosheid, angst.

Peuterspeelzaalleidsters leren hen om inzicht te geven in hun eigen gevoelens en die van de ander. Ze benoemen de gevoelens van kinderen en nemen deze serieus. Een kind leert daardoor dat het deze emoties mag uiten. De manier waarop kinderen hun emoties uiten moet soms wel gecorrigeerd worden.

Kinderen leren zich verplaatsen in anderen door allerlei imitatiespelletjes (vadertje-moedertje) rollenspelen, fantasiespelen.

Via voorlezen en kringgesprekken komen bepaalde emoties gericht ter sprake.

2. De spraak- en taalontwikkeling

Taalontwikkeling is een aangeboren vermogen dat onbewust wordt gebruikt om taal spelenderwijs te verwerven. Het verloop van de taalontwikkeling is afhankelijk van de aanleg en de directe omgeving van het kind. Belangrijk is dat er veel met een kind wordt gepraat en dat het een goed, afwisselend taalaanbod krijgt aangeboden.

Wanneer een peuter de speelzaal gaat bezoeken heeft het nog weinig verbaal contact met leeftijdgenootjes. Het kind kan al wel korte zinnnetjes maken.

In de loop van het tweede jaar gaat de peuter de verworven vaardigheden beter beheersen, toepassen en uitbreiden. De zinsopbouw en de uitspraak worden steeds beter.

Vanaf het derde leerjaar groeit de woordenschat enorm. Het kind ontwikkelt nu zijn taal-denkvormen, het ordent de wereld om zich heen, kan verbanden leggen, dingen onthouden, herinneren en benoemen. Het kind groeit van concreet naar meer abstract taalbegrip.

Peuterspeelzaalleidsters zijn in staat het verloop van de taalontwikkeling te onderkennen, te begeleiden en waar nodig te stimuleren.

Op allerlei manieren wordt zowel het actieve als het passieve taalgebruik gestimuleerd. Enkele voorbeelden: voorwerpen benoemen, liedjes zingen, naar verhalen luisteren, kinderen laten vertellen in de kring, taalspelletjes, gerichte uitleg van begrippen als: morgen, vandaag, gisteren.

In de peuterspeelzalen worden aparte themadozen gebruikt met als doel de woordenschat uit te breiden en de complete taalontwikkeling te bevorderen.

3. De ontwikkeling van de zelfstandigheid/zelfredzaamheid

Kinderen helpen graag mee en doen het liefst dingen zelf. De ruimte is zo ingericht dat kinderen veel zelf kunnen: spullen op kindhoogte, spullen gebruiken die niet snel kapot kunnen. Kinderen worden aangemoedigd elkaar en de peuterspeelzaalleidster te helpen. De peuterspeelzaalleidster laat de kinderen zoveel mogelijk zelf doen. Het is belangrijk dat het kind een positief beeld van zichzelf krijgt en zelfvertrouwen ontwikkelt. Binnen een stimulerende en veilige ontwikkelingsomgeving en door te bevestigen wat hij doet krijgt een peuter al meer vertrouwen in zijn eigen kunnen.

4. De cognitieve (verstandelijke) ontwikkeling

Het leren van begrippen staat centraal in de periode tussen het tweede en het zevende levensjaar. Peuters leren in die periode voorwerpen, gebeurtenissen en mensen of dieren niet allemaal los van elkaar, als afzonderlijke gevallen te beschouwen. Ze leren verbanden te leggen en te groeperen. Fantasie en werkelijkheid zijn voor peuters nog moeilijk te onderscheiden. Zij gebruiken een stoeltje als auto, een omgekeerde tafel is een schip en de peuterspeelzaalleidster een tijger. Dat lijkt alleen maar grenzeloze fantasie, het laat echter ook zien dat een voorwerp of levend wezen als symbool van iets anders kan worden opgevat. Het gebruik van woorden wordt belangrijk omdat deze nu ook gaan dienen als symbool van voorwerpen, wezens en gebeurtenissen.

Peuters zijn nieuwsgierig en leergierig en van deze eigenschappen wordt gebruik gemaakt om hun cognitieve ontwikkeling te stimuleren als belangrijke basis voor de basisschool.

Voorbeelden van activiteiten:

Kringgesprek, constructiemateriaal, puzzels, vormen en kleuren, taalspelletjes, praten over begrippen.

5. De ontwikkeling van de motoriek

Een kind oefent zijn motoriek bij elke bezigheid waarbij het lichaam, of een onderdeel daarvan, actief gebruikt wordt. Er is een groot verschil in motorische vaardigheden tussen een tweejarige en een bijna vierjarige peuter.

De motoriek ontwikkelt zich van grof naar fijn en dit betekent dat een tweejarige peuter andere mogelijkheden aangeboden moet krijgen dan een ouder kind.

Binnen een peutergroep wordt een gevarieerd aanbod aan het kind aangeboden waarbij zowel grove als fijne motorische vaardigheden ontwikkeld kunnen worden. Wat betreft de grove motoriek neemt het buiten spelen een belangrijke rol in: klimmen, klauteren, rennen, springen, op fietsjes, duwen, kruipen, stoeien. Kinderen leren op deze manier hun eigen mogelijkheden inschatten en met gevaar omgaan.

Bij slecht weer kunnen een deel van deze activiteiten ook binnen gedaan worden door bijvoorbeeld matten neer te leggen en banken neer te zetten.

Andere binnen activiteiten om de grove motoriek te oefenen zijn dans- en bewegingsspeel.

Bij het oefenen van de fijne motoriek horen activiteiten als: puzzelen, kralen rijgen, knippen, plakken, tekenen, vouwen, scheuren, poppen kleren aantrekken, knopen en ritssluitingen hanteren, mozaïek, kleien.

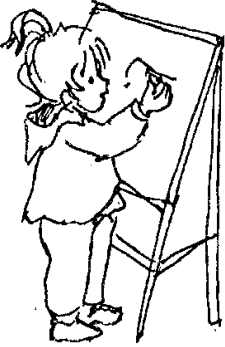
6. De zintuiglijke ontwikkeling

Bij het waarnemen van de omgeving spelen zintuigen een belangrijke rol. Voor een peuter voor wie het leven nog één grote ontdekkingstocht is, is de zintuiglijke ontwikkeling van groot belang. Als baby heeft het kind alles verkend door het in de mond stoppen. Later is kijken nog niet voldoende; het materiaal moet op allerlei manieren worden afgetast en verkend.

Heerlijk om met je handen in de klei of modder te zitten en ermee te smeren. Zintuigen hebben prikkels nodig om gebruikt te worden. Via een breed aanbod aan spel materiaal en activiteiten binnen de peuterspeelzaal worden de peuters geprikkeld om spelenderwijs hun zintuigen verder te ontwikkelen.

Luisteren naar muziek of andere geluiden, spelletjes: raden waar het geluid vandaan komt, voorlezen, kleien, met water en zand spelen, verschillende smaken proeven, geluiden raden, verschillende geuren ruiken.

Voorbeeld: Met de kinderen in de herfst door het bos lopen betekent lekker door de ritselende bladeren lopen, kijken naar de kleuren, ruiken van de verschillende geuren, voelen van nat of koud.

7. De ontwikkeling van de creativiteit

Binnen de creativiteitsontwikkeling worden zowel de motoriek als de fantasie ontwikkeld. Van belang is dat het kind de gelegenheid krijgt om 'lekker bezig te zijn'. En lekker bezig kunnen zijn, kan alleen als je veilig en geborgen voelt, niet bang hoeft te zijn voor extreme eisen. Ook moet er genoeg te doen zijn, moeten er nieuwe uitdagingen aangeboden worden en moet je de rust krijgen om je op iets te concentreren.

Het bezig zijn met expressiematerialen zoals verf, klei, potloden, plaksel, zand en water biedt kinderen mogelijkheden zich geheel vrij uit te drukken en zal vaker aanleiding geven tot het uiten van emoties. Voorbeelden hiervan:

het genieten van 'het kliederden' met klei;

het je uitleven door hard op de klei te mogen slaan;

het overwinnen van angst voor vieze handen bij het schilderen;

het gevoel van verbazing bij het door elkaar lopen van de kleuren tijdens het verven.

Voor peuters is het resultaat niet zo belangrijk, het bezig zijn met de aangeboden materialen is van veel groter belang. Peuterspeelzaalleidsters onderkennen dit en stellen dan ook geen eisen aan het eindresultaat.

4.3 De doorgaande ontwikkelingslijn

Bij ieder kind voltrekt zich een natuurlijk ontwikkelingsproces; het liefst in één ononderbroken lijn tot in de volwassenheid.

In de loop van zijn ontwikkeling krijgt het kind te maken met verschillende voorzieningen: consultatiebureau, peuterspeelzaal, basisonderwijs, voortgezet onderwijs. Het is belangrijk dat er afstemming is tussen deze voorzieningen om abrupte overgangen te voorkomen. Afstemming als het gaat om bijvoorbeeld pedagogische houding, activiteiten, verwachtingen, materialen.

De peuterspeelzaal wil kinderen een goede start meegeven op de basisschool. Wil zij dit op adequate manier kunnen doen dan moet er in ieder geval samenwerking zijn tussen beide instellingen. Wat vraagt de basisschool van kinderen? Hoe kan de peuterspeelzaal daar rekening mee houden? Wat hebben peuters geleerd en hoe kan daar binnen de onderbouw van de basisschool op ingespeeld worden? Dit betekent een pleidooi voor een duidelijke relatie tussen wat men in de voorschoolse periode onderneemt en de manier waarop in de onderbouw wordt gewerkt. Probleem in de praktijk is dat niet alle kinderen na vertrek van de peuterspeelzaal naar dezelfde basisschool gaan. Er moet dus samenwerking met verschillende basisscholen plaatsvinden. Onderling verschillen de basisscholen van elkaar. Afstemming is zeker belangrijk als het gaat om kinderen bij wie de ontwikkeling minder soepel verloopt.

Voor deze kinderen vindt er een "warme overdracht" plaats. Hiermee wordt bedoeld dat er een gesprek plaatsvindt met de leerkracht van groep 1 en/of de IB-er van de basisschool.

Overdrachtsformulieren:

Een overdrachtsformulier wordt door de leidster(s) ingevuld vlak voordat het kind naar de basisschool gaat. Op het formulier staan gegevens over het kind vermeld, die van belang kunnen zijn voor de start op de basisschool. Na ondertekening door de ouders gaat het ingevulde formulier naar de basisschool. Als ouders geen toestemming geven gaat het formulier blanco naar de school.

De SPGH ziet het als haar taak om problemen vroegtijdig te signaleren en wil kinderen optimale ontwikkelingskansen bieden binnen zijn of haar eigen mogelijkheden.

Hoofdstuk 5: Algemene zaken

5.1 Dagindeling

Hoewel iedere peuterspeelzaal een eigen dagindeling kent, valt er binnen alle speelzalen toch wel een gezamenlijk patroon te herkennen. Alle peuterspeelzalen maken gebruik van dagritme kaarten die aangeven welke activiteiten op dat dagdeel plaatsvinden. Dit biedt een houvast voor peuters. Globaal ziet de indeling van een dagdeel er als volgt uit:

- bij binnenkomst gelegenheid tot contacten tussen kind, ouders en leiding;
- gelegenheid tot afscheid nemen;
- vrij spel;
- aanbod creatieve activiteit aansluitend bij bepaalde thema's, jaargetijden, festiviteiten en dergelijke;
- gezamenlijk drinken en eten in de kring, gecombineerd met zingen, bewegingsspelletjes, een prentenboek bekijken en aandacht schenken aan verjaardagen of andere festiviteiten die gevierd worden;
- vrij spel, binnen dan wel buiten of een groepsactiviteit;
- afsluiting van de bijeenkomst door bijvoorbeeld een liedje of voorlezen;
- kinderen worden opgehaald waarbij gelegenheid is voor contacten tussen ouders en leiding.

5.2 Groepssamenstelling

Kinderen van ongeveer 2 tot 4 jaar kunnen de peuterspeelzaal bezoeken gedurende enige dagdelen per week. Binnen een peuterspeelzaal varieert het aantal peutergroepen. Een peutergroep komt op vaste dagdelen bij elkaar en bestaat uit een vaste groep peuters en vaste begeleiding. Binnen de groepen wordt een samenstelling nagestreefd tussen het aantal twee- en driejarigen. Aandacht wordt ook geschonken aan een evenwichtige verhouding tussen het aantal jongens en meisjes. Wanneer er allochtone kinderen de peuterspeelzaal bezoeken wordt gezocht naar een verdeling over het aantal groepen binnen de peuterspeelzaal, waarbij zoveel mogelijk voorkomen wordt dat een allochtoon kind alleen in een groep autochtone peuters geplaatst wordt.

5.3 Groepsgrootte

Een groep bestaat uit maximaal 16 peuters.

Elke groep wordt begeleid door twee professionele leidsters. Daarnaast wordt ruimte geboden aan stagiaires van relevante beroepsopleidingen. De continuïteit van de begeleiding van een peutergroep moet kwalitatief gewaarborgd zijn.

5.4 "Vierogenprincipe"

Vanaf 2013 is de "**vierogenprincipe**" wettelijk door de overheid ingevoerd. Dat betekent dat medewerkers niet alleen op de groep mogen staan zonder dat een andere volwassene kan meekijken of meeluisteren. Hierdoor wordt de veiligheid vergroot. De peuterspeelzaalleidsters laten de deuren open en kunnen meekijken als er een peuter wordt verschoond of naar de toilet gaat. Ook zijn ze altijd met zijn tweeën aanwezig in de ruimte waar kinderen verblijven. De SPGH streeft een open cultuur na, waarin peuterspeelzaalleidsters elkaar durven aan te spreken waar nodig.

Zij zullen door hun leidinggevenden hierin gestimuleerd worden om zodoende een veilige omgeving te creëren waarin peuters de optimale zorg en ontwikkelingsstimulering ontvangen.

5.5 Plaatsingsbeleid

Voor alle peuters van 2 tot 4 jaar, waarvoor ouders dit wensen, dient er plaats te zijn op de peuterspeelzaal. De spreiding van peuterspeelzalen over de verschillende delen van Hellendoorn en de buurtschappen is zodanig dat alle ouders in hun directe woonomgeving één of meerdere speelzalen kunnen vinden.

Aanmelding voor de peuterspeelzaal geschiedt via de peuterspeelzaal of de website van de SPGH. Ouders kunnen een voorkeur voor dagdelen of plaatsing in een bepaalde peutergroep (waar bijvoorbeeld een buurkind zit) kenbaar maken. Mogelijk wordt met deze wensen rekening gehouden.

Soms wordt een kind op medische en/of sociale indicatie geplaatst op verwijzing van de huisarts of het consultatiebureau. Vaak betreft dit een plaatsing voor 4 dagdelen per week op een VVE piramidegroep (zie blz. 26).

Bij aanvraag voor een plaatsing van een kind met een bepaalde beperking vindt vooraf een gesprek met de ouders plaats, waarbij bekeken wordt of de aard van de beperking plaatsing wel of niet toelaat. Wanneer tot plaatsing besloten wordt, wordt er een proefperiode afgesproken waarbinnen de volgende criteria getoetst worden:

- kan het kind met een beperking zelf de plaatsing aan;
- kan de peutergroep waarin het kind geplaatst is, het aan;
- kan de leiding deze taak aan.
- het kind kan evt. met extra begeleiding van stichting MEE geplaatst worden
- Er wordt tot definitieve plaatsing overgegaan indien bovenstaande punten geen belemmeringen geven.

Afhankelijk van de uitkomst hiervan wordt tot definitieve plaatsing overgegaan.

5.6 Wennen en afscheid nemen

De definitieve plaatsing op een peutergroep is voor zowel ouders als kind een hele stap. Een jong kind heeft nog weinig besef van tijd en kan nog niet bedenken dat wanneer één van de ouders hem of haar naar de peuterspeelzaal heeft gebracht, die ouder hem of haar ook weer komt ophalen.

Dit betekent dat het kind ruimschoots de tijd moet krijgen om te ervaren dat bij wegbrengen naar de speelzaal automatisch ook weer ophalen hoort.

De speelzaal met al die kinderen en het vele spelmateriaal maakt een overweldigende indruk op een peuter. Het is dus veel veiliger om die eerste kennismaking samen met één van de ouders uit te voeren. Afhankelijk van de speelzaal welke men gaat bezoeken wordt de volgende procedure gevolgd:

Ouders krijgen een aantal weken van tevoren bericht over het moment van plaatsing.

- Er wordt een tijdstip afgesproken waarop de ouders en het kind voor het eerst de speelzaal zullen bezoeken.
  - Bij vertrek van de ouder wordt afscheid genomen van het kind. De ouder blijft telefonisch bereikbaar voor de leiding en kan indien nodig, direct komen om het kind weer op te halen.
  - De leiding maakt het kind wegwijs in de peuterspeelzaal en toont begrip voor het proces van wennen en leren afscheid nemen dat de peuter zich eigen moet maken.
  - Wanneer blijkt dat dit proces zich zeer moeizaam voltrekt, moet in goed overleg vastgesteld worden of dit moment van plaatsing wel het juiste moment was en of plaatsing mogelijk nog enige tijd uitgesteld moet worden.
- Als het wenproces afgerond wordt blijft het afscheid nemen verlopen volgens een kort ritueel.

5.7 Opvangtijden

De peuterspeelzalen zijn 's morgens 3 uur geopend en 's middags 2 uur.

De leiding is 15 minuten voor aanvangstijd aanwezig en stelt het op prijs dat ouders op tijd hun kinderen halen en brengen. Jonge kinderen hebben immers weinig begrip van tijd en voor kinderen kan het heel verwarrend zijn wanneer er op ieder moment ouders binnen komen om een kind te brengen en te halen.

De peuterspeelzalen hanteren de vakantieregeling Basisonderwijs van de gemeente Hellendoorn.

5.8 Stagiaires

Het bestuur biedt mensen die een relevante opleiding volgen een stageplaats aan.

Zij worden begeleid door de peuterspeelzalleidsters. Het kan dus voorkomen dat uw kind tijdelijk te maken heeft met de vaste leidsters en een stagiaire. De stagiaire draagt geen eindverantwoordelijkheid en voert opdrachten die ze moeten doen vanuit school. Dit betekent dat de stagiaire de leidsters ondersteunt in de dagelijkse werkzaamheden (spelletjes met kinderen

doen, kinderen helpen onderweg naar zelfstandigheid, schoonmaken). De begeleiding wordt gedaan door een leidster, die naar behoefte ondersteunt en contacten onderhoudt met de stagebegeleider vanuit de school. Zij leest ook de verslagen die de stagiaire moet maken voor school.

5.9 Uitstapjes

Er zijn 3 uitstapjes per jaar met de groep. Ouders zijn daarin verantwoordelijk voor het vervoer van hun kind. Voorbeelden van uitstapjes zijn een herfstwandeling, een speels peuteruitje in de omgeving en een bezoek aan de plaatselijke bibliotheek.

Hoofdstuk 6: Intercultureel werken

6.1 Intercultureel werken

Ons land is een veelkleurige samenleving geworden. Wie wil functioneren in een dergelijke samenleving moet kunnen omgaan met mensen van verschillende etnische afkomst.

Centraal in een interculturele werkwijze staan:

- het herkennen en erkennen van culturele verschillen in de pedagogische aanpak van kinderen, bijvoorbeeld rondom het slapen, eten, kleding, hygiëne, straffen en belonen;
- de aandacht voor spelmateriaal en inrichting van het gebouw;
- het waar mogelijk stimuleren van tweetalige ontwikkeling, waarbij peuters zoveel mogelijk twee talen tegelijk leren, hun moedertaal én het Nederlands;
- het contact met allochtone ouders, met nadruk op interculturele communicatie;
- het waar mogelijk formeren van een multicultureel team van peuterspeelzaalleidsters;
- zorg doorgaande lijn, doorverwijzing als een peuter en/of ouders extra begeleiding nodig heeft.

Peuterspeelzaalleidsters moeten laten merken dat ze alle kinderen en ouders accepteren en waarderen. Dit vraagt een kritische blik naar zichzelf, naar de eigen vooroordelen, naar de normen en waarden waaraan men veel waarde hecht en die eigenlijk niet ter discussie staan. Intercultureel werken heeft dus vooral met de eigen houding van peuterspeelzaalleidsters te maken.

6.2 Intercultureel werken binnen de peuterspeelzaal

Peuters maken bij het spelen nog geen onderscheid tussen vriendjes van de eigen of van andere etnische groepen. Door bij deze kinderen een positieve sfeer in de groep te creëren, met stimulansen voor samenspel en onderlinge contacten, wordt een basis gelegd voor een makkelijker acceptatie van elkaar op latere leeftijd.

Tevens kan de speelzaal de gelegenheid bieden op ongedwongen wijze elkaars etnische achtergrond te leren kennen.

Intercultureel werken begint met het creëren van een vertrouwde omgeving voor alle kinderen die de speelzaal bezoeken. Spelmateriaal wordt zo gekozen dat het voor kinderen uit verschillende culturen, herkenningspunten en identificatiemogelijkheden biedt. Want alleen zo leren kinderen spelenderwijs omgaan met een samenleving waarin verschillende culturen naast elkaar bestaan en leren zij de omgeving zoals die in werkelijkheid is te ontdekken, te kennen en te waarderen. Bij het werken met allochtone en autochtone kinderen wordt de leiding geconfronteerd met andere gewoonten, normen en waarden.

Een peuterspeelzaal heeft naast vastgestelde ook ongeschreven regels waarvan verwacht wordt dat ouders deze kennen. In de speelzaal moet een kind zich vies mogen maken en daarom komen kinderen niet in hun beste kleren naar de speelzaal toe.

Vaak denken autochtone peuterspeelzaalleidsters dat dit soort gewoonten onveranderbaar is en door iedereen wordt geaccepteerd. Ouders kunnen een andere mening hebben en uiten hun klachten soms uit beleefdheid of onzekerheid niet. Dit vraagt extra oplettendheid van de autochtone peuterspeelzaalleidsters. Zij moeten oog hebben voor andere communicatiestijlen, anders kan gedrag van ouders gemakkelijk verkeerd geïnterpreteerd en beoordeeld worden. Opvoedingsdoelen en opvoedingsstijlen van autochtone Nederlanders verschillen ook onderling, omdat deze gebonden zijn aan milieu, opleiding en religie.

Allochtone ouders brengen in deze ook allemaal hun eigen inzichten mee. Peuterspeelzaalleidsters die een interculturele werkwijze nastreven moeten daarmee om (leren) gaan.

Veel etnische groeperingen leggen zich hogere hygiënische normen op dan de doorsnee Nederlander. Interculturele peuterspeelzalen houden hier rekening mee.

Binnen een interculturele werkwijze wordt aandacht voor de taalontwikkeling van de peuters van groot belang geacht.

Speelzalen hechten waarde aan een tweetalige opvoeding. Allochtone ouders spreken thuis in hun eigen taal met hun kinderen. Een tweede taal kan alleen maar goed aangeleerd worden wanneer er een stevige basis in de eerste taal aanwezig is. De peuterspeelzaal stelt zich dan tot taak voldoende Nederlands aan te bieden.

Hoofdstuk 7: Kinderen met een beperking

Kinderen met een beperking kunnen een chronische-, motorische-, zintuiglijke- of verstandelijke handicap hebben.

- Kinderen met een chronische handicap lijden aan een organische ziekte en ondervinden hiervan min of meer ernstige beperkingen in hun dagelijks leven.
- Kinderen met een motorische handicap ondervinden beperkingen in hun bewegingen.
- Blinde of slechtziende kinderen en dove of slechthorende kinderen hebben een zintuiglijke handicap. Een bijkomend probleem voor dove of slechthorende kinderen is, dat het gehoor een heel belangrijke rol speelt bij de spraakontwikkeling.
- Kinderen met een verstandelijke handicap hebben een achterstand op verstandelijk gebied.

Ouders van kinderen met een beperking kunnen het belangrijk vinden om hun kind naar de peuterspeelzaal te brengen omdat het kind daar in een kindvriendelijke omgeving onder deskundige begeleiding in contact kan komen met leeftijdsgenootjes. Uitgangspunt voor het plaatsen van kinderen met een beperking op de peuterspeelzaal is 'samen als het kan, apart als het moet'.

Kinderen die heel veel verzorging nodig hebben, zijn niet gebaat bij plaatsing op een peuterspeelzaal, omdat deze daarvoor niet is toegerust.

Een kind met een beperking moet ook geen uitzonderingspositie hebben, maar deel uitmaken van de groep. Het is niet voldoende een kind met een beperking te tolereren. Dat is slechts fysieke integratie. Het kind moet een eigen plaats in de groep krijgen. Daarvoor is het noodzakelijk dat het zich veilig en geborgen voelt. Het zal de kans moeten krijgen om, met zijn eigen mogelijkheden en beperkingen, zichzelf te kunnen zijn. Wanneer na aanmelding van een kind met een beperking ouders en leiding van de peuterspeelzaal menen dat integratie van het kind in de peutergroep een kans van slagen heeft wordt een proefperiode afgesproken.

Hoofdstuk 8: Het vroegtijdig onderkennen van ontwikkelings- en gedragsproblemen (VTO)

8.1 Het ene kind is het andere niet

Kinderen verschillen van elkaar. Elk kind ontwikkelt zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Het ene kind loopt eerder dan het andere kind. Sommige kinderen zijn vroeg met praten, anderen laat.

Dat een kind laat is met praten of lopen hoeft niet verontrustend te zijn. Soms haalt een kind een bepaalde achterstand in rap tempo in.

Kinderen verschillen ook in karakter. Sommige kinderen moeten heel erg wennen aan nieuwe situaties; anderen passen zich snel aan. Er zijn kinderen die snel boos worden als iets niet gaat zoals zij het willen.

Andere kinderen trekken zich in dergelijke situaties juist in zichzelf terug.

Elk kind heeft recht op een stuk eigenheid.

8.2 Kinderen die opvallen

Peuterspeelzaalleidsters hebben te maken met een groep kinderen, die van elkaar verschillen maar ook overeenkomsten vertonen. Peuters maken in hun ontwikkeling ongeveer dezelfde fasen door.

Op basis van opleiding en ervaring met peuters bouwen de peuterspeelzaalleidsters een beeld op van gedragingen die bij de peuterleeftijd horen.

Peuterspeelzaalleidsters kunnen het gedrag van een peuter vaak goed inschatten omdat ze het kind regelmatig en in verschillende situaties meemaken. Ze beoordelen het gedrag van het kind niet op basis van een momentopname, maar zien het in het totaal van het ontwikkelingspatroon. Peuterspeelzaalleidsters zien weer andere aspecten in het gedrag van het kind dan de ouders, omdat in een groepssituatie andere kanten van een kind naar voren komen, zoals 'hoe gaat het kind om met andere kinderen?' of 'hoe opereert het kind los van de ouders?'.
Zo'n peuter wordt door de peuterspeelzaalleidster extra goed in de gaten gehouden.

Je ziet vaak dat bepaald opvallend gedrag tijdelijk is en er een duidelijk verband is met omstandigheden thuis of op de speelzaal (zoals nog moeten wennen aan de peuterspeelzaal, de Sinterklaasstress, gezinsuitbreiding thuis, nieuwe peuterspeelzaalleidster, veel nieuwe kinderen in de groep, lichamen niet in orde zijn, een verhuizing). Contact tussen ouder en peuterspeelzaalleidster kan al voldoende zijn om het gedrag te verklaren.

Soms is er geen aantoonbare oorzaak voor het opvallende gedrag. De peuterspeelzaalleidster zal dan in overleg met de ouders via gerichte observaties proberen erachter te komen wat er aan de hand is en welke aanpak het beste zal werken.

Ditzelfde kan gebeuren op aanvraag van de ouders.

Soms blijven ouders en/of peuterspeelzaalleidsters zich zorgen maken over de ontwikkeling. Het kan zijn dat er weinig verandering, verbetering of vooruitgang is waar te nemen.

Ouders en peuterspeelzaalleidsters zullen dan in gezamenlijk overleg bekijken welke stappen verder gezet kunnen worden. De JGZ verpleegkundigen kunnen hierbij ook betrokken worden.

Taken van de peuterspeelzaalleidster

Een peuterspeelzaalleidster signaleert, observeert en maakt een inschatting of opvallend gedrag bij een kind als zorgelijk moet worden opgevat of niet. Zij zoekt een manier van omgaan met het kind in de groep. Dit in samenspraak met collega's, de ouders en eventueel andere deskundigen. Samen met de ouders bekijkt zij welke stappen nodig zijn. Ze ondersteunt de ouders daarin. Een peuterspeelzaalleidster stelt geen diagnose. Daarvoor is een specifieke deskundigheid nodig. Dit onderdeel wordt overgelaten aan deskundigen op dit terrein.

8.3 Het belang van vroegtijdig signaleren van ontwikkelings- of gedragsproblemen (VTO)

Vroegtijdig signaleren is belangrijk voor het kind, de ouders en de peuterspeelzaalleidster.

- Hoe sneller problemen worden gesignaleerd, hoe sneller maatregelen genomen kunnen worden in de vorm van goede hulp. Dit maakt de kans op negatieve gevolgen voor de verdere ontwikkeling kleiner.
- Een kind kan zelf nog niet goed aangeven dat er iets aan de hand is. Het zendt signalen uit en het is van belang om deze op te pakken.
- Als bekend is waarom een kind zich op een bepaalde manier gedraagt, kan er meer begrip worden opgebracht voor dat gedrag en kan er rekening mee gehouden worden.

De aanpak kan daarop afgestemd worden.

Een kind met opvallend gedrag kost soms veel tijd van de peuterspeelzaalleidsters, wat ten koste kan gaan van andere kinderen. Soms besluiten ouders en peuterspeelzaalleidster samen met de coördinator dat de speelzaal niet de juiste plek is voor een kind en vindt er via de huisarts of consultatiebureau een verwijzing plaats.

Wanneer de peuterspeelzaalleidsters en/of ouders denken dat er een taal/of spraakachterstand is kan er een logopedist geraadpleegd worden.

VTO protocol

De Stichting hanteert een bepaald stappenplan als het gaat om opvallend gedrag: het VTO protocol. Dit protocol is opgenomen in bijlage 1.

De stappen zijn hier verkort weergegeven:

- Stap 1: De peuterspeelzaalleidsters of ouders signaleren een probleem
- Stap 2: Verhelderen van het probleem
- Stap 3: Overleg met ouders door de peuterspeelzaalleidster
- Stap 4: Het tweede gesprek
- Stap 5: Overleg peuterspeelzaalleidster met coördinator
- Stap 6: Gesprek tussen peuterspeelzaalleidster en ouders (indien gewenst met aanwezigheid van de coördinator en /of JGZ verpleegkundige)

VVE Piramide- methodiek

De SPGH werkt op alle zalen volgens de VVE-piramide methodiek. Voor- en vroeg schoolse Educatie (VVE) is erop gericht, dat kinderen van 2-4 jaar die het nodig hebben, extra aanbod en ondersteuning krijgen, zodat ze zich al spelend ontwikkelen en vloeiend overgaan van de peuterspeelzaal naar de basisschool. Het programma is opgebouwd rond een aantal thema's (bijvoorbeeld Ziek en gezond, Kunst, Feest etc.). Ouders ontvangen bij elk nieuw thema een Piramidenieuwsbrief. Zij kunnen zich hiervoor aanmelden op de website van de SPGH. In combinatie van spelen en leren worden peuters gestimuleerd in hun taal- en denkontwikkeling, en ook in de ontwikkeling van hun creativiteit en persoonlijkheid.

◀ Piramidegroepen

Op 5 peuterspeelzalen (Bruintje Beer, Robbedoes, Ukke Pukkie, 't Hummeltje en Hompeltje) kunnen kinderen gedurende 4 dagdelen extra ondersteuning krijgen. Een piramide groep bestaat uit 8 Piramide kinderen, aangevuld met 8 reguliere kinderen (deze kinderen gaan 2 dagdelen naar de peuterspeelzaal).

◀ Aanmelden en kosten

Voor informatie kunt u altijd bij de leidsters terecht. U kunt ook contact opnemen met uw JGZ-verpleegkundige of arts van het consultatiebureau. Zij bepalen in overleg met u en de leidsters of uw peuter in aanmerking komt voor de VVE piramidegroep.

◀ Kosten VVE piramidegroep

Voor deelname aan de VVE piramidegroep geldt een inkomensafhankelijke ouderbijdrage. De extra twee dagdelen worden gesubsidieerd door de gemeente. Meer informatie hierover kunt u opvragen bij uw leidster.

8.4 VVE piramide (VVE= voor-en vroegschoolse educatie)

Piramide is een programma voor kinderen tussen 2 en 7 jaar die op een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf zitten, of in groep 1,2 en 3 van de basisschool.

Piramide biedt het kind een veilige speel- en leeromgeving, waarin het zich goed kan ontwikkelen en zich snel op zijn gemak voelt.

Het gaat binnen piramide om het welzijn van het kind en daarom is er ruimte om je als kind te ontwikkelen op alle mogelijke gebieden. Kinderen die extra steun nodig hebben krijgen individuele hulp: tutoring heet dat bij piramide.

In het Welkomprogramma leert het kind alle regels en rituelen kennen. Het zal dan ook ontdekken dat alle spulletjes in het lokaal een vaste plek hebben. Het geeft het kind houvast waardoor het haast vanzelf gaat spelen en spelenderwijs kan leren.

Projecten:

Een bijzondere vorm van spel en zelfstandig leren vindt het kind d.m.v. de projecten. Samen met de leidsters is de groep een aantal weken bezig met een projectthema. De projecten gaan over vertrouwde dingen die dicht bij de leefwereld van het kind staan, zoals: Kleding, Kleur en vorm, Water, Wonen, Verkeer, Kerstmis, Sinterklaas, Herfst, Lente etc.

Elk piramide jaar komen de projecten terug maar telkens op een hoger niveau.

Bij het project 'Huis' gaat het bij de peuters bijvoorbeeld om het huis van de buitenkant, in groep 1 om kamers in het huis en in groep 2 om verhuizing. Ook binnen de projecten

is er aandacht voor alle aspecten in de ontwikkeling van het kind, dus zowel voor de verstandelijke, lichamelijke en emotionele ontwikkeling.

Vaste dagopbouw:

Een piramidedag heeft een vaste opbouw. De peuterspeelzaalleidster staat het kind op te wachten en groet de kinderen. Ook de ouder is van harte welkom bij de zogeheten spelinloop, waarin de ouder met het kind kan gaan spelen. Dat maakt de overgang tussen thuis en peuterspeelzaal vaak iets makkelijker.

Op de dagritmekaarten, die aan de muur hangen, kunnen de kinderen precies zien wat ze die dag gaan doen. De overgang van de ene naar de andere activiteit wordt vaak aangegeven met een signaal liedje: 'we gaan opruimen'. De kinderen zingen mee en bergen intussen het speelgoed op waar ze mee bezig waren.

Aan het eind van een piramidedag nemen de peuterspeelzaalleidsters de dag nog even door: 'Wat hebben we gedaan en wanneer komen we weer spelen?'

Tot slot zingen ze een afscheidsliedje en dan worden ze weer opgehaald door de ouder(s)/verzorger(s).

Oudercontacten:

Omdat het om heel jonge kinderen gaat, is een goed contact tussen de ouders en peuterspeelzaalleidsters van groot belang. Aan het begin en aan het eind van de dag als de ouder(s)/verzorger(s) het kind komt brengen of halen is er gelegenheid om samen even te praten. Ook kan er een ander moment worden afgesproken om over de ontwikkelingen en de vorderingen van het kind te praten.

Binnen piramide gaat het contact met de ouders een stapje verder. De ouder(s)/verzorger(s) kunnen deelnemen aan bepaalde activiteiten binnen de groep maar ook is het belangrijk dat de ouder(s)/ verzorger(s) thuis activiteiten kunnen gaan doen die in het project aan de orde zijn.

Bijvoorbeeld bij het project kleding kunnen de ouder(s)/verzorger(s) 's avonds bij het uitkleden aandacht besteden aan de kledingstukken, de kleuren, de grootte, of de kleren passen of ze te groot zijn en of de kleren van mama en papa ook passen. Dat is niet alleen leuk, maar ook heel leerzaam.

Via de website van de SPGH ontvangen de ouder(s)/ verzorger(s) bij elk nieuw projectthema een bijbehorende nieuwsbrief waarmee zij op de hoogte worden gehouden over wat er zich afspeelt op de peuterspeelzaal.

Informatie over elk kind afzonderlijk:

De peuterspeelzaalleidster verzamelt informatie over ieder kind afzonderlijk door bijvoorbeeld de dagelijkse observaties. Daarnaast wordt elk kind ieder half jaar systematisch geobserveerd met behulp van een observatielijst. Ook maken ze een aantal toetsen. Op grond van de resultaten op die toetsen en de observaties krijgen de peuterspeelzaalleidsters een evenwichtig beeld van de ontwikkeling van ieder kind. Zo kunnen zij samen met de ouder(s)/ verzorger(s) ervoor zorgen dat het kind een goede, stevige basis krijgt.

Hoofdstuk 9: Samenwerking met het lokale werkveld

9.1 Samenwerking met andere instellingen:

De SPGH onderhoudt contacten met een aantal organisaties op het terrein van onderwijs, cultuur en welzijn in de gemeente Hellendoorn. Op deze wijze worden onderlinge belangen gekoppeld wat ten gunste komt van verschillende doelgroepen.

Omdat samenwerking veelal ook kan leiden tot kwaliteitsverbetering van de eigen organisatie wat in dit geval ten goede komt aan de peuters, maakt de SPGH actief deel uit van het integraal jeugdbeleid binnen de gemeente Hellendoorn.

Deel 2

Ouderbeleid

Hoe vinden de contacten met ouders plaats?

Hoofdstuk 10: 'Samen opvoeden'

10.1 Het belang van een goede samenwerking tussen ouders en peuterspeelzaalleidsters/mentor

Op het moment dat ouders hun kind naar een peuterspeelzaal brengen, betrekken ze anderen bij de opvoeding van hun kind. Ouders blijven hoofdverantwoordelijk voor de opvoeding. Een peuterspeelzaalleidster wordt medeverantwoordelijk voor de opvoeding en het welzijn van het kind. Dit delen van de verantwoordelijkheid maakt dat goede en regelmatige contacten tussen ouder en peuterspeelzaalleidster van groot belang zijn. Hiervoor is het mentoraat ingesteld. In dit hoofdstuk wordt verder over mentor geschreven. Als ouders en kind voor de kennismaking op de zaal komen, horen ze wie de mentor is.

Contacten tussen ouder en mentor zijn in de praktijk belangrijk om een aantal redenen:

- Om de leefwerelden beter op elkaar af te kunnen stemmen;
- Om samen een lijn te vinden in de opvoeding;
- Om een kind beter te kunnen begrijpen;
- Omdat ouders en peuterspeelzaalleidsters van elkaar kunnen leren;
- Omdat ouders het recht hebben te weten hoe het met hun kind gaat.

Er mogen best verschillen zijn tussen de situatie op de peuterspeelzaal en de thuissituatie. Het is echter wel belangrijk om een aantal zaken van elkaar te weten. Ouders moeten in grote lijnen op de hoogte zijn van de gang van zaken op de speelzaal. Hoe ziet de dagindeling eruit? Welke activiteiten worden er gedaan? Wat zijn de regels en grenzen? Hoe is het gedrag van het kind op de speelzaal? Hoe wordt er met kinderen omgegaan?

Peuterspeelzaalleidsters willen graag weten hoe het kind thuis is en of er bijzondere omstandigheden zijn die van invloed kunnen zijn op het gedrag van het kind.

Soms kan het handig zijn de aanpak van een peuter goed met elkaar af te stemmen. Te grote verschillen in benadering kunnen bij sommige kinderen leiden tot problemen.

Ouders maken hun kind meer mee dan de peuterspeelzaalleidsters. Ze weten vaak ook wat de achtergronden van bepaald gedrag is. Peuterspeelzaalleidsters zien het kind weer op een andere manier. Samen kunnen peuterspeelzaalleidster en ouders vaak een manier vinden die het beste aansluit bij een bepaald kind.

Soms komen ouders met vragen en twijfels bij peuterspeelzaalleidsters. Is het normaal, dat mijn kind ...zo slecht eet, zo koppig is, andere kinderen bijt, nog niet praat...?

Peuterspeelzaalleidsters zien veel verschillende kinderen van dezelfde leeftijd en hebben een goed beeld van de ontwikkelingen van kinderen in de peuterleeftijd.

Zij kunnen ouders regelmatig geruststellen. Bepaald gedrag hoort bij de leeftijd en gaat vanzelf over. Zij kunnen ouders ondersteunen bij het opvoeden van hun kinderen door een luisterend oor te bieden, begrip te tonen en tips te geven.

De verschillende deskundigheden van ouders en peuterspeelzaalleidsters kunnen elkaar in de praktijk goed aanvullen.

Soms gedraagt een kind zich op de peuterspeelzaal anders dan normaal. De peuter is bijvoorbeeld extra druk of juist stil. Soms zijn daar duidelijke redenen voor in de thuissituatie (zoals een verhuizing, de komst van een nieuw broertje of zusje, ziekte van een familielid).

Voor een peuterspeelzaalleidster kan het belangrijk zijn deze achtergronden te weten. Ze kan het gedrag dan beter plaatsen en proberen er op een goede manier op in te spelen.

10.2 Contactmomenten tussen ouders en mentor

Een goed contact tussen ouders en mentor is de basis voor een goede samenwerking. Het welzijn van het kind staat daarin centraal.

Basis voor een goed contact is een vertrouwensrelatie waarin gelijkwaardigheid, respect en openheid voor elkaar centraal staat.

De SPGH vindt het belangrijk dat kinderen en ouders zich welkom en thuis voelen op de peuterspeelzaal. Ouders moeten het gevoel hebben dat ze terecht kunnen bij de mentor en andere leidster met al hun vragen en twijfels. Ze moeten ook het gevoel hebben dat ze eerlijke informatie over hun kind krijgen.

Het is belangrijk dat ouders regelmatig een kijkje in de keuken kunnen nemen om een beeld te krijgen van het reilen en zeilen op de speelzaal. Peuterspeelzaalleidsters stellen het erg op prijs dat ouders meehelpen bij bepaalde activiteiten.

Om ouders en peuterspeelzaalleidsters met elkaar in contact te brengen zijn er verschillende contactmomenten gecreëerd. Sommige zijn meer informeel van aard (zoals halen en brengen); andere zijn formeel (aparte afspraak). Er is drie keer per anderhalf jaar een 1-op-1 tussen ouders en mentor, naar behoefte wordt dit aantal vermeerderd.

De volgende contactmomenten kunnen door ouders benut worden:

- Kennismakingsuurtje (bij plaatsing van de peuter en bij het invullen van het inschrijfformulier)
Ouders kunnen bijzonderheden over hun kind invullen of vertellen. Het is bijvoorbeeld belangrijk te weten wat de culturele achtergrond is met bepaalde leefregels, het kind een dieet heeft, allergieën heeft, medicijnen gebruikt een ziekte heeft. De peuterspeelzaalleidster kan informatie geven over verschillende facetten van de peuterspeelzaal: de regels, de kosten, de dagindeling en dat ze terecht kunnen bij de leiding met bepaalde problemen.
- Halen en brengen
Dit is eigenlijk het belangrijkste contact. Veel informatie wordt uitgewisseld. Dit moment is echter minder geschikt als de ouder of peuterspeelzaalleidster wat dieper op iets in wil gaan of als een onderwerp privacygevoelig is. Dan is het raadzaam een aparte afspraak te maken, waarbij men niet gestoord wordt. Bij het halen en brengen moet de peuterspeelzaalleidster haar aandacht verdelen over de verschillende ouders en de kinderen. Ze zal dan niet zo uitgebreid op zaken in kunnen gaan als ze wel zou willen. Belangrijke gebeurtenissen tussen de peuterspeelzaalochtend of middag zal zij zeker doorgeven.
- Verjaardag van een kind.
De ouders kunnen dan aanwezig zijn op de peuterspeelzaal.
- Bij het brengen op de 1^e peuterspeelzaalochtend
- Apart gesprek op de speelzaal of thuis op aanvraag van de peuterspeelzaalleidster of ouders
- Schoonmaakavonden;
- Koffieochtenden
- Kerstochtend

10.3 Kinderen met allergie en/of medicijngebruik:

Kinderen kunnen geneesmiddelen voorgeschreven krijgen door hun huisarts of specialist. Dit zijn middelen die op recept voorgeschreven worden. Als het kind deze middelen ook nodig heeft gedurende het verblijf op de peuterspeelzaal zullen de ouders hun "zeggenschap" over deze toediening over willen dragen aan de peuterspeelzaalleidsters. Hiervoor verwijzen we naar het protocol medicijn gebruik.

10.4 Regels rondom privacy

In bepaalde situaties wordt expliciet de toestemming van ouders gevraagd voordat zaken worden ondernomen.

- Bij de overdracht van gegevens naar de basisschool
- Bij het vastleggen van observatiegegevens in het kader van een kind-volg-systeem;
- Bij het consulteren van deskundigen over opvallend gedrag bij een kind;
- Bij het observeren van een kind door een externe deskundige;

De SPGH heeft een privacy protocol ontwikkeld waarin o.a. de privacybescherming van ouders en kinderen binnen de peuterspeelzaal beschreven staat.

10.5 Informatie aan ouders

- Bij de huisartsen, het consultatiebureau en de bibliotheek liggen informatiefolders over het peuterspeelzaalwerk van de S.P.G.H.
- Bij inschrijving van een peuter krijgen ouders informatie over de algemene gang van zaken binnen de
- SPGH en specifieke informatie over de zaal die de peuter gaat bezoeken.
- Wanneer een peuter een speelzaal bezoekt worden ouders door middel van een nieuwsbrief op de hoogte gehouden.

- Bij de piramidezalen ontvangen de ouders een thema nieuwsbrief.
- Voor verdere informatie ligt er op iedere peuterspeelzaal een organisatiemap.
- Op iedere peuterspeelzaal ligt het pedagogisch beleidsplan ter inzage.

10.6 Oudercommissie/ Ouderraad

De SPGH vindt het belangrijk om de stem van de ouders door te laten klinken in de manier waarop we ons werk doen. Daarom hebben we oudercommissies op al onze negen locaties. Deze commissies wijzen maximaal twee ouders aan die zitting zullen nemen in de Centrale Ouderraad van de SPGH.

In deze Centrale Ouderraad wordt het algemeen beleid van de SPGH besproken. De Centrale Ouderraad heeft het recht gevraagd en ongevraagd management en bestuur te adviseren over alle zaken die zij belangrijk vindt. De lokale oudercommissie dient als ondersteunende club voor de afgevaardigde van hun locatie in de Centrale Ouderraad, zodat deze de gehele locatie kan vertegenwoordigen.

10.7 Klachtencommissie

We gaan ervan uit dat klachten van ouders in de eerste plaats terechtkomen bij de leidsters van de peuterspeelzaal.

Mocht dit niet tot een oplossing leiden dan kunnen ouders gebruik maken van het interne of externe klachtenreglement. Deze is te vinden op de website van de SPGH of op de peuterspeelzaal.

STAP 1

De leidsters/ouders signaleren een probleem.

Problemen kunnen zich voordoen op het gebied van opvoeding, gedrag en/of ontwikkeling. Hierbij kan men de volgende richtlijnen gebruiken;

A. Signalering spraaktaal ontwikkeling.

- praat niet in 2-3 (2,5 tot 3 jaar)/ 3-5 (tot 4 jaar) woordzinnen.
- praat niet in volledige zinnen.
- kind gebruikt onvoldoende taal om iets te vragen of duidelijk te maken.
- begrijpt geen simpele opdrachtjes.
- er is onvoldoende sprake van vraag- en antwoordspel.
- hapert, stottert langer dan drie maanden.
- praat onverstaanbaar.
- lijkt hardhorend, praat voortdurend luidruchtig.

B. Motorische ontwikkeling.

- kan niet los lopen.
- kan niet rennen zonder vaak te vallen.
- heeft houterige en/of verkrampde bewegingen.
- lopen lijkt slap en krachteloos.
- is onhandig in simpele bezigheden.

C. Sociaal-emotionele ontwikkeling.

- is moeilijk te troosten door volwassenen.
- vraagt veel aandacht van de volwassenen.
- is vaak driftig, prikkelbaar.
- is onzeker.
- heeft moeilijkheden met aanpassen.
- reageert nauwelijks op berisping en beloning.
- is agressief t.o.v. andere kinderen.
- is vaak ongehoorzaam.
- heeft moeite met lichamelijke aanraking.
- is teruggetrokken, verlegen, stillletjes.
- kind kijkt je niet aan; geen oogcontact.
- is angstig voor nieuwe situaties/vreemden.
- is overdreven afhankelijk zonder onderscheid van persoon
- reageert en uit zich vreemd, oninvoelbaar, onbegrijpelijk
- wisselt doorlopend van bezigheden, ook als hij/zij iets leuk vindt.

D. Spelontwikkeling: Heeft het kind spelinhoud?

Solitair spel: speelt alleen / Parallel spel: speelt naast een ander kind

- kan moeilijk omgaan met speelgoed.
- kan zich slecht concentreren.
- kan geen ander kind naast zich verdragen.
- kan niet wachten op zijn/haar beurt.
- spel lijkt inhoudsloos.
- gaat vreemd met zijn speelgoed om.

E. Zelfredzaamheid.

- kan niet zelf eten en/of drinken.
- kan zichzelf niet bezighouden en vermaken.
- kan geen kledingstuk, bijv. broekje, aan- of uit doen.

F. Lichamelijke ontwikkeling.

- veel ziek of maakt een ziekelijke indruk.
- ziet slecht, hoort slecht.
- is druk, overbeweeglijk/hyperactief.
- wijkt opvallend af in lengte en/of gewicht.
- is regelmatig hangerig, is loom, passief, niet fit.

G. Overig

- twijfel over lichamelijke verzorging en hygiëne.
- kind heeft een medische achtergrond, waarover bij de peuterspeelzaalleidsters vragen en zorgen bestaan.
- twijfel over geestelijke en/of lichamelijke mishandeling.
- twijfel over seksuele intimiteiten.

Het is van belang dat de leidster werkaantekeningen bij gaat houden, zodat je de informatie terug kunt halen.

Raadpleeg bij het vermoeden van kindermishandeling de Meldcode huiselijk geweld en bijbehorende handleiding Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van de Branche organisatie Kinderopvang. (in de organisatiemap)

STAP 2

Verhelderen van het probleem

Dit kan d.m.v.:

Overleg met collega.

Observeren:

- * is je signaal juist.
  - * inzicht krijgen in het totale gedrag.
  - * verhelderen van je beeld.
  - * hoe is de ontwikkeling t.o.v. andere kinderen. (is er na één maand wat veranderd in het gedrag)
  - * zonodig kan het observatieformulier van piramide gebruikt worden.
- Tijdens informele contacten (haal- en brengtijden) het probleem bij ouders aankaarten.

Overwegen om naamloos de problemen voor te leggen aan een deskundige, JGZ-verpleegkundige (contact persoon van de peuterspeelzaal). Het moet hier gaan om een korte vraag waarbij het advies gegeven wordt door iemand die het kind niet kent en ook niet hoeft te kennen. De aard van de vraagstelling heeft in deze betrekking op de mate van afwijking bij de geconstateerde problemen en de mogelijke urgentie van verwijzing.

STAP 3

Als ouders niet open staan voor het probleem worden er geen verdere stappen ondernomen. (dit geldt voor elke fase in dit protocol)

Overleg met ouders door de leidster. (een vaste aanspreekleidster)

- je vertelt de ouders wat je is opgevallen aan het kind.
- je vraagt of ze dat ook gemerkt hebben.
- je zegt dat je vragen hierover hebt die je niet zelf kunt beantwoorden en evt. dat je daar ongerust over maakt.
- je bespreekt met ouders hun gevoelens, ideeën en wensen daarbij.
- je vraagt of er overleg is geweest met de huisarts en/of JGZ- verpleegkundige (tel.nr. staat in 'groeiboekje' wat ouders hebben) of dat daartoe plannen bestaan bij ouders.

Herkenning JA/NEE

Zo nee:

Ouders herkennen als zodanig het probleem niet.

Leidsters blijven het kind volgen en proberen aan de hand van eventuele nieuwe aanknopingspunten het gesprek met ouders te (her)openen.

Zo ja:

- Hoe gaan ouders ermee om en helpt dat ook?
- Zijn zij bereid het op een andere manier te proberen?
- Hebben ouders behoefte aan advies van een leidster?
- Hebben ouders behoefte om mee te kijken naar hun kind in de groep of behoefte aan een huisbezoek van de leidster?
- Bestaan er misverstanden over hun situatie, voelen ouders zich onbegrepen?
- Hoe reageert de omgeving, familie?

Er wordt afgesproken met de ouders om, indien nodig, ongeveer één maand het kind te blijven volgen en eventuele veranderingen te signaleren. In principe zijn beide leidsters bij het gesprek aanwezig. Een leidster fungeert hierbij als aanspreekpunt.

STAP 4**Het tweede gesprek.**

Als na een maand blijkt dat er een vooruitgang wordt gesignaleerd kan overwogen worden te stoppen met het vervolgen van het protocol. Dit wordt medegedeeld aan de ouders.

Als na een maand blijkt dat er geen veranderingen, of een achteruitgang gesignaleerd wordt, vindt er met de ouders en peuterspeelzaalleidsters het tweede gesprek plaats. Is het probleem in beide situaties herkenbaar en in welke mate.

De leidster geeft ouders de raad om advies te vragen bij de Huisarts en/of de JGZ-verpleegkundige. Afhankelijk van de hulpvraag zijn er verschillende mogelijkheden:

- De huisarts stelt een diagnose en verwijst eventueel door.
- De JGZ-verpleegkundige brengt, in overleg met de ouders, een huisbezoek of een bezoek aan peuterspeelzaal.
- Extra consult op het consultatiebureau.

Er wordt voorgesteld thuis en op de peuterspeelzaal het kind de komende drie/vier weken nogmaals goed te volgen in zijn/haar spel. Eventueel een gelijkgerichte aanpak af te spreken om zo op één lijn te komen in de benadering naar het kind toe.

Indien de aard van de problematiek geen gevolgen heeft voor een goed functioneren op de peuterspeelzaal en/of basisschool en oplosbaar en/of verwijfsbaar zijn kan stap 4 desgewenst worden herhaald. De leidsters kunnen de ouders tijdens dit proces ondersteuning geven.

STAP 5**Overleg leidster met coördinator.**

Als er geen verbetering is gesignaleerd na stap 4 neemt de leidster contact op met de coördinator. Zij meldt aan haar;

- achtergrond van de problematiek
- een korte samenvatting van de tot nu toe gevolgde procedure

Indien de aard van de problematiek gevolgen heeft voor een goed functioneren op de peuterspeelzaal en/of basisschool en niet oplosbaar en/of verwijfsbaar is, wordt in overleg met de ouders een gesprek gepland (Stap 6).

STAP 6

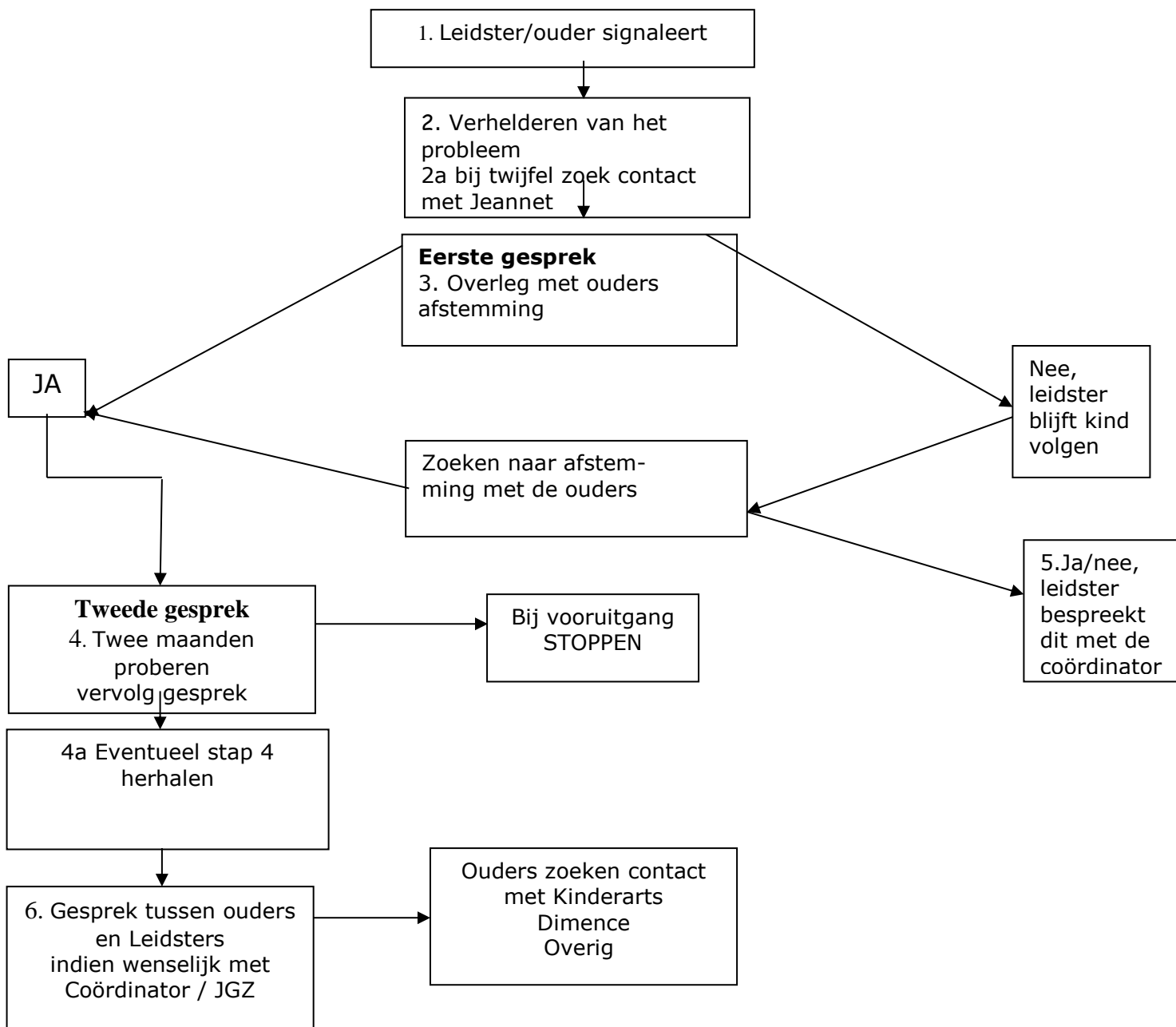
Gesprek tussen leidsters en ouders. (indien wenselijk gesprek met aanwezigheid van de coördinator en/of JGZ verpleegkundige.

Tijdens dit gesprek worden de ondernomen stappen en de huidige situatie besproken.

Dit gesprek heeft tot doel een concreet beeld te krijgen van de hulpvraag wat ertoe moet leiden deze hulp zo vroeg mogelijk, zo licht mogelijk, zo kort mogelijk en zo nabij mogelijk plaats te laten vinden.

Aan ouders wordt hiervoor toestemming gevraagd voor aanmelding bij het Consultatieteam vroegsignalering (ouders kunnen ook via de Coördinator of JGZ-verpleegkundige hun kind aanmelden bij het Consultatieteam vroegsignalering).

VTO -PROTOCOL in schema

Bijlage 2

VUISTREGELS VOOR GESPREKKEN MET OUDERS.

Wat belangrijk is om te doen bij het voeren van gesprekken met ouders.

- * de ouders serieus nemen
- * doel van het gesprek duidelijk maken
- * praten over waarneembare gedragingen
- * de (ervaring)deskundigheid van de ouders met betrekking tot hun kind respecteren.
- * naast de ouders gaan staan, betrokkenheid tonen
- * voorzichtig, maar duidelijk zijn (niet vaag)
- * eerlijk zijn
- * aandacht hebben
- * duidelijk maken vanuit welk referentiekader je praat
- * zoveel mogelijk vanuit jezelf praten
- * de ouders stimuleren/uitnodigen om te praten
- * gevoelsreacties bij de ouders stimuleren
- * eigen onzekerheid tonen
- * voorbereid zijn (bijvoorbeeld leeftijden van kinderen weten)
- * non-verbaal: aankijken, open en geïnteresseerde houding, je naar de ouders toewenden, niet bang zijn voor stiltes

Wat je meestal niet moet doen bij contacten met ouders.

- * als deskundige tegenover de ouders gaan staan
- * vaktaal gebruiken
- * psychologiseren en etiketten opplakken
- * eigen mening en gevoelens centraal stellen
- * meningen en conclusies direct klaar hebben
- * veel onbelangrijke zaken opnoemen
- * alleen negatieve dingen over het kind vertellen
- * "bergen" problemen noemen
- * gevoelens miskennen of bagatelliseren
- * in de rede vallen/verbeteren van de ouders
- * de ouders op tegenstrijdigheden opmerkzaam maken
- * (on)gelijke strijd aangaan
- * prognose/diagnose/voorbarige adviezen geven
- * teveel op het terrein van de ouders komen
- * moraliseren
- * beschuldigen of kwaad worden
- * geërgerd reageren
- * veel waarom vragen stellen
- * non-verbaal: friemelen/frutselen, geen oogcontact maken, onrustig zitten, nerveus, jachtig of verveeld overkomt.